

„Egy este későn érkezett, a kapu már zárva volt, mire rugdosni kezdte. A portás kérdésére közölte, hogy a hálószobáját keresi. »Megőrült?« – kiáltott rá a kapus. »Igen, azért van itt a hálószobám« – felelte.”

► Egy tizenégy karátos csavargó – 5. oldal

„Van, hogy a szülő mondja el nekünk telefonon: a gyerek megtanult köszönni, késszel, villával enni, udvariasan kérni, énekelni, a szeretetet elfogadni.”

► Börtönön kívüli fogságból szabadulva – 4. oldal

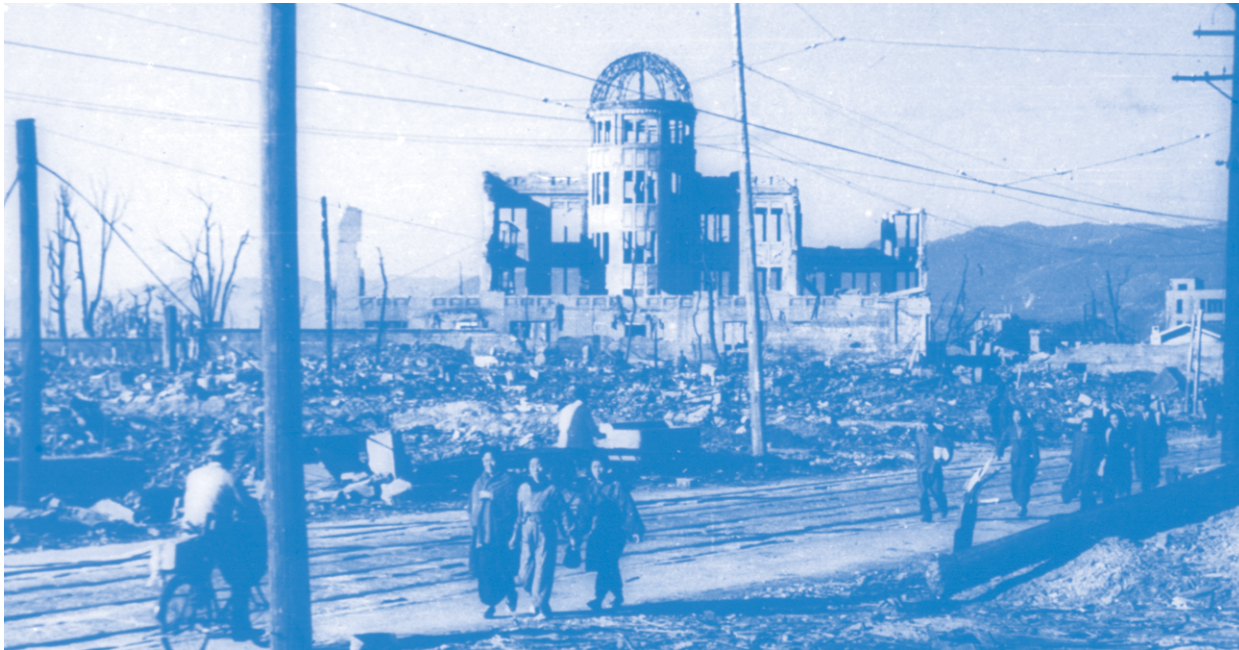
„Ha valakire a világpolitika felelős posztján ráillik, hogy ő ott is, sőt ott igazán Jézus Krisztus »jó vitéze« (...) volt, akkor ez Dag Hammarskjöldről kétségtelenül elmondható.”

► Száz éve született Isten diplomatája... – 8. oldal

„Egyszer defektes lett az autónk, anyukám imádkozott, és mi is próbáltunk, és utána mondta, hogy majd meglátjuk, hogy Isten fog küldeni angyalokat segíteni. És küldött is kettőt! Az egyiket Józsinak hívták...”

► Gyerekszáj – 6-7. oldal

A dóm épületének maradványai a hirosimai támadás után – száz méterre volt a robbanás epicentruma

»KERESSÉTEK AZ URAT, AMÍG MEGTALÁLHATÓ!«

Még meddig?

Hatvan évvel Hiroshima után

► Közel húsz éve, 1986 márciusában a Lutheránus Világszövetség héttagú delegációja felkereste a szervezet távol-keleti tagegyházait. A küldöttség – amelynek e sorok írója is tagja volt – március 24-én, nagyhét hétfőjén Julius Filo ifjúsági referens (ma szlovák egyetemes püspök) vezetésével Hiroshima pályaudvarán szállt ki a vonatból, és elindult a Béke-emlékpark megtekintésére. Annak idején lapunkban – és jó néhány egyéb helyen is – beszámoltam a négy országot érintő útról és külön erről a látogatásról is. Augusztus 6-án azóta is minden évben figyelemmel kísérem a megemlékezést a tévéhíradókban, hiszen rendkívüli élmény volt – még ha szomorú is – az a délután.

Először a dómot pillantottuk meg a folyó partján. 1945. augusztus 6-án 8 óra 15 perckor e fölött robbant ötszáznyolcvan méter magas a Kisfiúnak (Little Boy) nevezett atombomba. Gomba alakú füstje kilenc kilométer magasra szökött. Paul W. Tibbets ezredes, parancsnok az édesanyja iránti hálából nevezte el a repülőt Enola Gaynek; nevét előző nap festette rá a gép orrára. (A repülőgépet ma Washington mellett, az amerikai repülési és űrkutatási múzeumhoz tartozó Steven F. Udvar-Hazy Centerben található. A névadó kaliforniai üzletember 1956-ban, tizenhárom éves korában hagyta el Magyarországot; a 2003-ban felavatott létesítmény építési költségeinek körülbelül a felét – hatvanmillió dollárt – ő adományozta.)

A fő emlékmű háttérében is látható romos, kiégett épületet meghagyták mentónak; maga a város teljesen újjáépült. A dóm nem egyházi épület volt, csak a kupolája miatt nevezik így (a dome szó angolul többek között kupolát jelent); 1913-ban az itteni iparkamara székházának készült egy osztrák építész terve alapján. Nagyon jól megépítették, ha ennyi megmaradt belőle. Hónapokig eljátszottam a gondolattal, hogy ha mégis templomromnak tekintenénk, akkor milyen ígét íránk a bejáratára. Júliusban a balatonfenyvesi kis református–evangelikus templom bejáratánál (sokadszorra) olvashattam Ézs 55,6-ot: „Keressétek az Urat, amíg megtalálható!” Azóta is úgy érzem, hogy ez a leginkább odaillő...

A hídon átsétálva a gyermekek emlékművéhez értünk. A bombát vagy űrhajót formázó alakzaton táncoló gyermekalakok mintha azt kérdeznék: „Milyen világot hagytok ránk?!”

Néhány lépés után megálltunk a központi emlékmű előtt, amely hagyományos japán házra emlékeztet. Előtte örökmécses ég addig, amíg béke van bolygónkon, illetve az emberek „megelégszenek” a helyi háborúkkal. A talapzatban helyezték el az akkor hetvenezer azonosítható áldozat nevét (2002-ben 226 870 fő). Mind a heten egy-egy szál fehér virágot tettünk le néhány szavas, csendes imádság kíséretében. Soha többé! Ezt nem lehet elfelejteni!

Az emlékműzeumban a Hiroshima, Nagaszaki – a nukleáris fegyverek aratása című filmet tekintettük meg, melynek utolsó mondata így hangzott: „Legközelebb már nem lesz, aki erről beszámoljon.”

Ezután a katasztrófa egyik túlélőjével találkoztunk. Matsubara Mioko akkor tizenkét éves iskolalány volt; a háromszáz tanuló és tanáraik közül alig néhányan maradtak életben. Kilenc műtét kellett ahhoz, hogy az égésnyomok úgy-ahogy begyógyuljanak Matsubara Mioko testén. Amikor csoportunk egyik tagja megkérdezte a metodista keresztyén nőtől, hogy meg tud-e bocsátani azoknak, akik miatt annyit szenvedett, igennel válaszolt.

Arra szoktak hivatkozni, hogy a két atombomba bevetése szükséges volt, hiszen így sokkal kevesebb áldozattal és hamarabb fejeződött be a háború (Hirohito császár augusztus 15-én jelentette be a feltevel nélküli megadást). Enélkül tavaszig is elhúzódott volna, milliók életét követelve – így a későbbi áldozatokkal együtt „csak” százezrekét oltotta ki. Ma már arról is sokat beszélnek, hogy Drezda bombázásakor, 1945. február 13-14-én is körülbelül annyian halhattak meg, mint közvetlenül a két atombomba miatt.

Drezdában a hagyományos gyűjtőbombák serege követelt sok áldozatot, a két japán városban pedig a pusztító hatást tekintve minőségi ugrást jelentő két atombomba. Amiben viszont nincs különbség: az ártatlan áldozatok mindenhol ártatlan áldozatok. Mostanra több országnak van atomfegyvere, mint 1986-ban, és a mai „kisfiúk” gazdáinak mondják meg, hogy kinek lehet, és kinek nem. Több mint valószínű, hogy Iraknak nem volt atomfegyvere, de kétszáz ezer áldozat „kellett” hozzá, hogy ezt megtudja a világ.

Látogatásunkat a békeharangnál fejeztük be – a harangot bárki megkondgathatja oldalról egy nagy rúddal; mi is így tettünk. Hangja – különösen az emlékműnél, ahol csak hallottuk, de nem láttuk – mintha a világ végére figyelmeztetett volna.

Az atom- és más tömegpusztító fegyverek valóban a világ végére figyelmeztetnek. Nem tudjuk, hogy az emlékmű előtt még meddig fog égni az örökmécses. Ugyanakkor nem ember-től függ – legyen akármilyen nagy hatalmú és/vagy akármilyen örült –, hogy meddig áll még fenn a jelenlegi világ: ...nehogy (...) hirtelen leljen meg titeket az a nap, mint valami csapda, mert úgy fog rá-törni mindazokra, akik a föld színén laknak.” (Lk 21,34–35)

■ DR. SZENTPÉTERY PÉTER

Roma–magyar találkozó Sárszentlőrincen

► „Menjünk a kényelmes üdülő helyett egy olyan faluba, ahol a hétköznapokban is együtt élnek cigányok és magyarok! Legyen a jövő évi roma–magyar tábor Sárszentlőrincen!” – fogalmazódott meg az igény múlt nyáron Sopronban, a Zerge utcai Evangélikus Vendégházban, ahol cigányok és magyarok együtt töltötték el egy hetet. Az idén így a Sió menti település adott otthont július 20. és 24. között az immár hagyományossá vált, Közös asztal elnevezésű tábornak, melyet Szeverényi János országos missziói lelkész vezetett.

Jöttek régi, jó ismerősök, évtizedes küzdőtársak, elszakíthatatlan jó barátok, de megjelentek új arcok is: érdeklődők, nyitottak, mindent befogadók. A tábor lakóinak a sárszentlőrinci gyülekezet új épülete nyújtott szállást, így ez a találkozó „avatta” – megelőzve az ünnepélyes szentelést – a gyülekezeti házat és a lelkészlakást otthonná, sokak otthonává.

Étkezésre a közeli teleházban volt lehetőség, ahol két cigány asszony, illetve a Zsivora György Népfőiskolai Alapítvány dolgozói és a gyülekezet lelkes hívei gondoskodtak arról, hogy az asztalok mindig roskadozzanak a finomabbnál finomabb ételektől. Készült hagyományos cigány enniavaló is: lecsós csirke punyával (a punya a beás cigányok otthon sült kenyeré).

Délelőttönként a távolabbról érkezett lelkészek tartottak áhítatot, és számoltak be munkájukról. Thuránszky István béri lelkész, aki fiatalokat is hozott magával, szölt azokról az élményeiről, tapasztalatairól, amelyeket az év során mint cigányreferens szerzett. Laczi János orosházi segédlelkész – aki igazán eleven és életrevaló cigány kamaszokat hozott Szentotnyárról – hírt adott arról az örömdetes ebédről, éledésről, amelyet az Orosháza-hoz tartozó kis gyülekezetekben tapasztalt. Hokker Zsolt óbudai segédlelkész börtönményeiről tájékoztatta a jelenlévőket, Závodi Emese református lelkész pedig az önkéntes diakóniai év céljairól és gyakorlati megvalósításáról számolt be.

Délutánonként kirándulásokon vehettek részt a táborozók, például ellátogathattak a simontornyai várba, a vajtai fürdőbe, megtekinthették a Petőfi emléket is őrző borjádi méhest. Estéknél a templomban gyűltek össze esti áhítatra, irodalmi élmények befogadására. Banka Gabriella vajdasági színésznő Babits Mi-

hály Jónás könyve című versének üzenetét tolmácsolta szívszorongatóan. Káli Horváth Kálmán cigány versmondó Reményik Sándor-, József Attila- és Ady Endre-verseket mondott el mély átéléssel, művészi ihletettséggel.

Volt esti táborúti is Ignác János pincé-

Sárszentlőrinci ebéd – repeta is jutott a gyerekeknek

jénél, a Belső-hegyen. Igaz, hogy az eső elmosta a tüzet, és villámok cikáztak az égen, a hangulat mégis magasra hágott. Finom volt a parázsban sült „betyárbutyu” – krumpli, hagyma, szalonna alufóliába csomagolva –, és sokáig hangzott a táborlakók dalolása: szép népdalokat énekeltek a pince falai védelmében egyetlen szál gyertya fényénél.

A hét csúcspontja szombat este – Kálmán versmondása után – a „közös asztal” megterítése volt. Az új épület kápolnája napraforgó volt díszítve, az asztal előtt pedig a gyerekek hét közben készült rajzai és Vári Zsolt cigány festőművész napraforgós festményei sora-

koztak. Az asztalra egy kosárban – mely a csodálatos kenyérszaporítás eseményére emlékeztetett – frissen sült punya és kehelyben bor került. A cigány asszonyok által sült kenyer és a gyülekezet ősi kelyhe azt szimbolizálta, hogy Isten szeretetében egybeér az evangélikus öslakosság és a faluba később érkezett cigány lakosság sorsa, élete. Isten szeretetében mindaz összeér és összefér, ami emberi értelmünk, érzéseink, lehetőségeink szerint összeegyeztethetetlen.

A vasárnapi istentiszteleten Szeverényi János arról beszélt, hogy romák nélkül nincs üdvösség; együtt ülünk majd Isten országának nagy asztalánál. Így kapott a „közös asztal” gondolata az örökévalóságára is előremutató értelmet.

A helyi lelkész – e sorok írója – megkeresztelt két kisgyermeket az istentiszteleten; talán nem véletlen, hogy egyikük cigány volt. Ebéd után – sok élménnyel, új felismerésekkel gazdagodva – ki-ki elindult haza, hogy amit itt kapott, átélte, azt otthon is kamatoztathassa a mindennapokban. A finom falatokon túl sok lelki-szellemi élmény, a szeretet megannyi tette, morzsája került a héten a „közös asztalra”. De a legnagyobb jótétemény az, hogy ezt az asztalt az el nem fogyó isteni szeretettel Urunk teríti számunkra, s asztalához mindannyiunkat hív és vár. Jöjj te is!

■ KARL JÁNOSNÉ CSEPREGI ERZSÉBET

MÁR MOST JEGYEZZE FEL NAPTÁRÁBA:

szeptember 24. – az Evangelikus Élet olvasóinak országos találkozója Budapesten!

(Helyszíne: a zuglói evangélikus templom, illetve a hittudományi egyetem.)

70

É L Ő V Í Z

Sír az Isten

Biztos vagyok benne, hogy ezt teszi, amikor nézi, hogy mit csinálnak mi, emberek, a „teremtés koronái” itt, a Földön.

Sír, ha látja a sok gyűlölködést, gyilkolást, szeretetlenséget és bánatkönyvet. Elég lenne egyetlen híradót végignéznie, azonban – mivel ő az Isten – ennél sokkal többet lát. Tanúja a pusztuló növényvilágnak, a szennyezett tengereknek és vizeknek, a kiirtott vagy éppen menekülő állatfajoknak. Mindannak, amire ő azt mondta, hogy „ez jó”.

Mindent lát az Isten, és ez nem volt másként egykor Ninive esetében sem. „...feljutott hozzám gonoszságának híre!” – mondta Jónás prófétának, amikor tudatta vele parancsát (Jón 1,2). A mai kort ismerve borzongva gondolok bele, milyen fertő lehetett, és micsoda kriminológiai esetek történhettek abban a tizenkétezres városban, ha maga a teremtő Úristen akarta elpusztítani az általa teremtetteket.

Ám másfelől irigykedve próbálom elképzelni azt a Ninivét, ahol minden lakos – függetlenül kortól, nemtől és foglalkozástól – félretette kicsinyes pénzéhségét, bűnös irigységét, gonosz ügyleteit, és az Úrhoz imádkozott. Mint amikor a sötétség után mindent világgalossággal tölt el az előbukkanó nap fénye.

Látta Isten Ninivét, ahogyan minket is lát. Türelemes és kegyelmes, hiszen még mindig „felhozza napját gonoszokra és jókra, és esőt ad igazaknak és hamisaknak” (Mt 5,45). Még mindig kapunk tőle időt és esélyt. Még mindig nem késő büszkeségünket félretéve odamenni szeretteinkhez, szomszédainkhoz, kollégáinkhoz, és azt mondani: „Bocsáss meg!”, vagy hogy „Nem haragszom!”, vagy hogy „Nem kell a tied.”

Minél többször cselekszünk így, Isten annál kevesebbszer fog sírni.

■ BODA ZSUZSA

Ha Krisztus valóban bennem él

Krisztus velem, előttem, mögöttem;
Krisztus bennem, alattam, fölöttem;
Krisztus jobbomon és bal oldalamon;
Krisztus házam küszöbénél és ágyam fejeinél;
Krisztus szekerem rúdjánál és hajóm kormányánál;
Krisztus azok szívében, akik rám gondolnak;
Krisztus azok szájában, akik rólam beszélnek;
Krisztus minden szemben, mely lát engem;
Krisztus minden fülben, mely hallja beszédem.
▶ Régi ír himnusz

Az idő sokszínűsége felett áll egy örökkévaló Isten; akinek a bölcsessége vezet bennünket, akinek az ereje véd bennünket, akinek a szeretete megtart bennünket.
▶ Martin Luther King

SEMPER REFORMANDA

„Ami baj nem következik be, azért marad el, mert a Felséges jobbja megakadályozza. Az Úr jobbja körülöttünk minden oldalról védő sáncot épít olyan erővel (mint azt Jónás olvashatjuk 1,10), hogy tőle a sátán, és minden gonosz dühöngenek, mivelhogy reánk nem ronthatnak. Így látjuk, mennyire szívóból kell szeretnünk az Urat.”

▶ Luther Márton: Tizennégy vigasztaló kép megfáradtaknak és megterhelteknek (Virág Jenő fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 11. VASÁRNAP – Fil 3,7-14

Egyedül csak Krisztus!

„Még többet olvasnám a Bibliát, még gyakrabban imádkoznék, és még több emberhez próbálnám meg eljuttatni az evangélium üzenetét.” A hazánkban is jól ismert amerikai prédikátor, Billy Graham felelt így arra a kérdésre, hogy mit tenne akkor, ha előlről kezdhetné az életét. Isten ügyének idős szolgálója – aki a közelmúltban fejezte be igehirdetői tevékenységét – többek között Parkinson-kórban és rákban szenved. Azt nyilatkozta, hogy néhány évvel ezelőtt, amikor úgy érezte, hogy közeleg utolsó órája, azért imádkozott, hogy Isten mielőbb magához szólítsa. „Hirtelen magam előtt láttam minden bűnömöt – mondta –, és imádkoztam, hogy bocsánatot nyerjek. Válaszul minden eddigig meghaladó mértékű békeség árasztott el, és érzetem, hogy Isten a Krisztusért irgalmazott nekem.”

Példája jól mutatja, hogy az Úr előtt senkinek sincs dicsekednivalója. Még az előbb említett prédikátornak sem, aki a föld száznyolcvanöt országában több mint kétszázharmincmillió embernek hirdette az evangéliumot. Ha valaki, akkor ő igazán büszkélkedhetne a menyeyi Atya előtt hosszú élete során szerzett érdemeivel.

A Filippi levél szerzője, Pál apostol szintén Krisztus ügyét tartotta szem előtt. Róla tett bizonyoságot minden körülmények között. Számtalan, Istenért viselt szenvedésével sosem hivatkozott. A Timóteushoz írt második levélben

sem a megaláztatásokat emeli ki, hanem a gondviselésre helyezi a hangsúlyt: „Milyen üldöztetéseket viseltem el, és mindegyikből megszabadított az Úr!” (3,11) Ebben a szabadításban bizakodva írja levelét Filippiben is, ahol ismét fogságban van. Most sem abban reménykedik, hogy zsidó származása vagy farizeus volta teszi őt többé vagy jobba Isten szemében. Ezek az előfeltételek csak azt erősítik meg benne, hogy bár ő a mózesi törvény követése szempontjából feddhetetlen, ez mégsem elég ahhoz, hogy megigazuljon. Belátta, hogy a törvény alapján nincs mire alapoznia reménységét, nincs mire hivatkoznia Isten előtt. „Mert a törvény cselekedeteiből nem fog megigazulni egyetlen halandó sem öelötte. Hiszen a törvényből csak a bűn felismerése adódik.” (Róm 3,20)

Az ember nem a maga erejéből és nem is a törvény megtartásával igazul meg, csakis ingyen, kegyelemből, Krisztusba vetett hite által válik igazgá: „Az elbizakodott ember nem őszinte lelki, de az igaz ember a hite által él.” (Hab 2,4) Ezt ismerte fel Luther is, aki megértette, hogy önmagában sem a szerzetesi életforma, sem az önsanyargatás nem visz előbbre. A mi szabadulásunk, igazságunk, mentsvárunk – ahogyan egykor, úgy ma is – egyedül csak Krisztus!

A Filippi levél arra hívja fel a figyelmünket, hogy Isten előtt mindnyájan egyenlők vagyunk. Mindenkinnek megvannak

a maga értékei és képességei, amelyekkel szolgálhat Isten és az emberek javára. A korábban említett baptista prédikátor „a szavak embereként”, az isteni szó embekeként munkálkodott, hirdette az evangéliumot. Pál is az Úr szolgálója volt. Életében rangsort állított fel, és ebben Krisztust tette az első helyre. Érte „mindenképpen kárnak ítélt”.

Tegyük fel magunknak a kérdést: a mi életünkben ki vagy mi a legfontosabb? A családjunk? A munkánk? Vagy esetleg saját magunk? Életünk fontossági listáján hol szerepel Isten ügye?

Hálát adhatunk mennyei Atyánknak, hogy ma megállít egy percre, és elgondolkodtat bennünket arról, hogy mit jelent ő a számunkra, és arról is, hogy mit teszünk érte, vagyis azért, hogy az evangélium hirdettessék. Lehet, hogy ez a szembenézés – ha valóban őszinte – nem olyan egyszerű. És lehet, hogy nem is túlságosan kellemes. Különböző kifogásokkal igyekszünk menteni magunkat: Még túl fiatal vagyok! Sok a dolgom, túl elfoglalt vagyok! Már túl idős vagyok! Különbösen is azért vannak a lelkészek, a „hivatásos keresztények”, hogy ők foglalkozzanak Isten ügyével. Ezt tanulták, ez a dolguk, ezért kapják a fizetésüket.

A fenti érvek igazak, és mégsem azok. Ahogy Pál számára apostol volta, Billy Graham számára pedig prédikátori tevékenysége nem jelent „garanciát” a megigazulásra, ugyanúgy a lelkeszi

A VASÁRNAP IGÉJE

diploma sem „enyhítő körülmény” Isten ítélszéke előtt. Egy idősebb keresztény testvér az egyik ifjúsági bibliórán ezt így helyezte szívünkbe: „Az utolsó ítéletkor Isten nem azt fogja nézni, hogy jó katolikus, református vagy evangélikus voltál-e, hanem azt, hogy földi életedben Isten akarata szerint cselekedtél-e vagy sem.”

A hiteles keresztény életre való törekvés – vagyis hogy ne csak beszéljünk a hitről, hanem a szerint is éljünk – mindenki számára feladat. Nézzünk hát magunkba, tegyük rendbe elmégedet kapcsolatainkat, béküljünk meg önmagunkkal és Istennel, s lássunk neki a munkának az Úr aratásában, hiszen „az aratnivaló sok, de a munkás kevés...” (Mt 9,37)

Imádkozunk! Urunk, ne engedd, hogy igéd hiábavaló legyen azáltal, hogy bár ismerjük, nem szeretjük, halljuk, de nem tesszük, hiszünk benne, de nem engedelmességek neki. Nyisd meg fülünket és szívünket, hogy szavadat jól megérthessük! Ámen.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Oratio œcumenica

Mindenható Isten, mennyei Atyánk! A zsolotár szavaival könyörgünk hozzád: „Tiszta szívet teremtsz bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem!” Kérjük a te bűnbocsátó és életújító kegyelmedet. Kérjük, add nekünk azt a lelkiséget, amelyben nincs félelem és tanácstalanság. Add megértenünk, hogy igéd az az alapokmány, amelyen nem változtathatunk, amelyhez igazodnunk kell.

Könyörgünk a családokért, hogy be-

töltsek küldetésüket. A házastársakért kérünk, hogy hűségben és szeretetben éljenek, gyermekeiket a te ajándékaidként, örömmel fogadják, és vállalják a felelősséget testi, szellemi és lelki jólétükért.

Könyörgünk egyházunkért, hogy valóban az ige egyháza maradjon. Ne engedd, hogy idegen áramlatok begyűrűzve tönkretegyék. Kérünk, segíts, hogy szóban és tettben téged képviseljünk.

Könyörgünk hazánkért. Gyógyítsd a

sebeket, tisztásd a szíveket, hogy a beszéd is tiszta és igaz legyen. Áldd meg azokat, akik önzetlenül fáradoznak népünk előmenetelén. Ne engedd, hogy a pénz és az érzelmei bálványainak áldozva végképp süketekké legyünk élő és életet adó igéd meghallására.

Könyörgünk a terrortámadásoktól, járványoktól, az időjárástól, a haszonrajbnak gátlástalanságától fenyegetett világunkért. Vond köré kegyelmed védőpajzsát. Engedd megértenünk a jele-

ket. Könyörgünk a harci cselekmények, a betegségek, a természeti katasztrófák áldozatairól. Adj együtt érző és segítőkész szívet, hogy „felebarátként” viselkedjünk.

Mindenható Isten, mennyei Atyánk! Szent Fiadért, az Úr Jézus Krisztusért, a mi Megváltónkért kérünk, aki helyet készített nekünk abban az örök országban, ahol „halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé”, hallgass meg minket. Ámen.

ISTENTISZTELET ÉS MISSZIÓ 3.

Misszió istentisztelettel, istentiszteletből, istentisztelet után (II.)

▶ **A bibliai alapvetés után következék a konklúzió. Szeverényi János, egyházunk missziói munkájának irányítója az alábbiakban arról vall, hogy a Szentírás mondanivalójára építve hogyan látja az istentisztelet lényegét, az egyház istentiszteleti életének lehetőségeit és veszélyeit. (H. K.)**

Múlt heti számunkban így fejeztük be a Liturgikus sarok misszióról szóló cikkét: „Az istentisztelet arra való, hogy Isten népe egybegyűljön, hogy örüljenek a másikban is jelen lévő és cselekvő Istennek, hogy kicseréljék egymással tapasztalataikat az Úr nagyságos dolgairól, és a hiányok betöltésének a gyülekezet tagjaiban meglévő isteni adományok által.”

Nem az a lényeg, hogy egy héten egy órát „tartsunk istentiszteletet”, hanem az, hogy legyenek olyan közösségi alkalmak, amikor Isten népe körében erővel és hatalommal szól az ige, ahol közösen részeshülhetünk a szentségek ajándékában, és hallhatjuk a kiküldő parancsot: „Menjete el tehát...” (Mt 28,19) Menjete, menjete, menjete!

Miért is kell menniük a tanítványoknak? Megvalósítani a hétköznapi életben Isten akaratát (evangélizáció, tanúságtétel, lelkigondozás, a szeretet gyakorlati cselekedetei). Nem kántáló, kánaáni, belső, egyházi tolvajnyelvre van szüksége a világnak, hanem Isten fiaira, akik szóval, cselekedettel, lelkülettel, egész életükkel azt sugározzák, bizonyítják, hogy él az Úr és cselekszik.

A gyülekezet nem emberi szervezet, hanem a világból kihívottak (eklézsia szavunk görög eredetűje, az ekklészia „kihívottakat”, „összehívottakat” jelent) családias közössége. A gyülekezet Isten teremtése, ahogyan az egyén hite és újlete is Isten munkája. A zavar abban is mutatkozik az egyházak gyakorlatában, hogy az egyik vonulat próbálja „zártkörű rendezvényt” alakítani az istentiszteletet. Abban az illúzióban ringatja magát, hogy már a földön elkülönül „a búza a konkolytól”, illetve hogy a „szenteknek” már nincs is szükségük megtérésre, evangélizációra. Ők már csak „ünnepleni” szeretnének, elitista módon. De ez az „ünneplés” érthetetlen a távolról érkezőnek. A Szentlélek szereti megtalálni az emberekkel a kulturális kapcsolópon- tokat is.

Egy másik irányzat szerint az istentisztelet valamilyen népgyűlésféle, ahová el lehet járni akár évtizedeken keresztül is megtérés, megszentelődés nélkül, ahol csak úgy „el lehet lenni” következmények nélkül. Megint mások – ez talán a legvékonyabb réteg – minden alkalmat térítésre szeretnének használni.

Mi a feloldása ennek a feszültségnek? Az, ha ebben a kérdésben is Jézusra nézünk, tőle tanulunk. Ő valóban mindenkihez jött, vállalta az „asztalközösséget” a bűnösökkel is, de egyértelműen megtérésre hívta és segítette őket. Ugyanakkor voltak Jézus körül elhívott, „kihívott” szolgáló közösségek – a három, a tizenkettő, a hetven... –, de elérhetővé tette magát és az Isten országát olyanok számára is, akiknek nem volt kapcsolópontjuk egyházhoz, gyülekezethez.

Egy vasárnapi gyülekezeti istentisztelet ezek után minek számít? Népegyházi „hegyi beszédnek” vagy a beavatottak misztikus közösségének? Nem gondolhatunk sablonokban. Egyházközségeink jelentős részében szinte csak hente (vagy többetente) van egy-egy közösségi alkalom. Az ilyen találkozásnak egyszerre kell missziói, tanítói, befogadó és közösségi karakterének lennie.

LITURGIKUS SAROK

Ugyanakkor fontosnak tartom, hogy a legkisebb gyülekezetben is legyen legalább néhány testvérből álló munkatársi, tanítványi csapat, amelynek tagjai rendszeresen találkoznak, együtt imádkoznak, megbeszélnek a szolgálatokat, terveznek. Ahogyan Jézus is tette a tanítványaival vagy Pál, Luther és mások a munkatársaikkal. Azonban a presbiteri munka nem mindig és nem mindenütt ilyen.

A gyülekezeti istentisztelet missziós, evangélizációs alkalom és a már megtértek, a szolgálók, a „rendes tagok” ünnepi közössége egyszerre. Egyik karakterről, színről, ajándékról sem mondhatunk le. Korszakkváltást él át az európai kereszténység is. Az uralkodó egyháznak vége. Közösségeink csak akkor maradnak fenn, ha Isten igéje által megújulnak, ha kialakul egy új, hitvalló kereszténység, és átalakulunk közösségből családias közösséggé.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

Dunántúli lelkész avatása Palócföld fővárosában

► Július utolsó szombatjának délutánján a balassagyarmati templomban ünnepi istentisztelet keretében avatta lelkészé Pethő Attila végzett teológust Ittzés János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke. Az ünnepi istentisztelet liturgiájában Jutta Hausmann professzor, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Ószövetségi Tanszékének vezetője, valamint a helyi lelkész segédkezett.

A fiatal lelkészjelölt a Vas megyei Bükrről indult, és több lelki szál is a Dunántúlhoz fűzi. Nagy szeretettel emlékezik egykori lelkészére, Szehtlo Mátyásra, valamint a pápai református gimnáziumban töltött évekből egyházmegyéjének korábbi esperesére, Varga Györgyre, aki a szülőföldtől távol is figyelemmel kísérte lelki életét. Az ordináció színhelyének megválasztásában viszont az döntött, hogy Pethő Attila a hatodéves képzést a balassagyarmati gyülekezetben kapta Bartha István lelkész mentorsága alatt.

Ittzés János Róm 11,33–36 alapján tartott igehirdetésében hangsúlyozta, hogy boldog az az ember, aki csodálkozni tud Isten szeretetén, tőle kapott képességein és egyáltalán az élet valóságán: azon, hogy él. Isten csodájának ismerete nélkül nincs keresztény élet, de lelkészi szolgálat sem. A püspök útravalóul három „pogácsát” rejtett Pethő Attila jelké-

pes tarisznyájába, melyek az életre, a hitre és az elhívásra való rácsodálkozást jelképezik. „Ha csupán ez a három dolog van benne, az már elegendő ahhoz, hogy lelkészi szolgálatod során naponta megéld a manna csodáját életedben” – zárta prédikációját a püspök.

Pethő Attila teológuséi alatt egy évet töltött Bécsben ösztöndíjasként, az

tanulmányainak a megkezdése előtt, mivel egyházkerületében van szükség a szolgálatára: püspöke augusztus 15-től küldte ki segédlelkésznek a győr-nádorvárosi gyülekezetbe, Ócsai Zoltán lelkész mellé.

Az úrvacsorával zárult lelkészavatás után – a meteorológusok előrejelzése szerint az év legmelegebb napján – sze-

elmúlt hónapokban pedig felvételt nyert a hittudományi egyetem doktori iskolájába, ahol az ószövetségi tanszék munkáját fogja segíteni. Most viszont egy év halasztást kellett kérnie további

retetvédegség keretében lehetett együtt egyházközség legutóbb avatott lelkésze a tőle búcsúzó balassagyarmati testvérekkel és a megjelent vendégekkel.

■ MENYES GYULA

Ahogy olvasóink a július 10-i Evangelikus Élet 8. oldalán olvashatták, Szabik Imre elnök-püspök szívpanaszok miatt kórházba került. Azóta sokszor csörgött a telefon szerkesztőségünkben is; sokan érdeklődtek egyházvezetőnk hogyléte felől. Ezért most telefonon megkérdeztük tőle, hogy érzi magát.

Először is hálásan köszönöm az olvasóknak és a híveknek az imádságos rám gondolat. Két sebészeti beavatkozás után most már jobban vagyok. Még hat hétig nem dolgozom, és azt követően is csak fokozatosan fogok visszatérni a munkába, bár augusztusban két szolgálatot is vállaltam: egy lelkészszentelést és egy gyülekezeti alkalmat, valamint napközben is intézek néhány folyamatban lévő, halaszthatatlan ügyet. Minden napra jut egy-két látogató, beszélgetés, de ráérek olvasgatni is. (Most például Spiró György Fogság című regényét olvasom.)

Ebben a munkamánási világban óriási szüksége van az embernek a kikapcsolódásra, és semmiféle pénz nem ér meg annyit, hogy tönkretessük az egészségünket. Komolyan kell venni Istennek a hetedik napi megpihenésről szóló törvényét. Azt javaslom mindenkinek, hogy használják ki a nyári szabadságukat, látogassák az üdülőhelyek istentiszteleti alkalmait, olvassanak a lelki épülést szolgáló könyveket – elsősorban a Bibliát. Beszélgesenek sokat a családtagjaikkal, mert ezek válnak később igazán maradandó emlékekké.

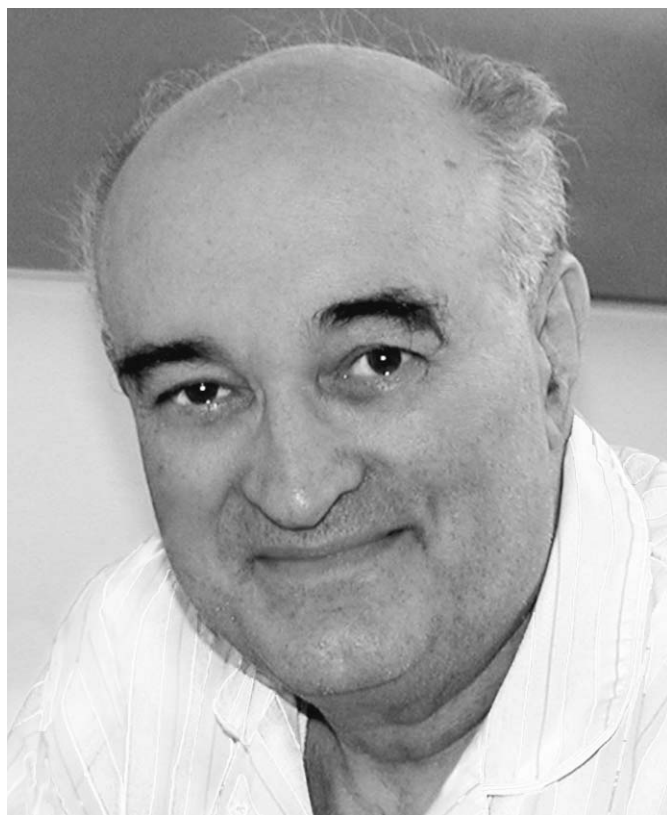

FOTO: BOTTA DÉNES

A SZERZŐ FELVÉTELE

Új emléktábla

A ménfőcsanakai gyülekezet emléktáblát helyezett el a templom falán, így emlékezve meg templomépítő lelkészéről, Laborczi Zoltánról halálának első évfordulóján. A július 31-én tartott ünnepi istentiszteleten fia, Laborczi Géza nyíregyházi lelkész hirdetett ígét, lánya, Laborczi Erzsébet pedig orgonán játszott. Az emléktáblát Laborczi Zoltán keresztfia, Smidélus Zoltán püspökhelyettes és a helyi lelkész, Hanvay László szentelte fel. A gyülekezet és a lelkészcsalád az istentisztelet után szeretetvendégség keretében lehetett együtt, amelyen Laborczi Zoltánné köszöntö meg a gyülekezet szeretetteljes megemlékezését.

■ M. GY.

A holnap értelmisége

Nem mondható, hogy váratlanul, de igen erőteljesen került a társadalmi figyelem középpontjába a holnap értelmiségének az ügye. Ahogy ez lenni szokott, nem elvi alapon, nem következetes elemzések nyomán, hanem a felsőoktatási felvételi rendszer gyökeres megváltozása kapcsán. A változtatás már régóta ismeretes volt, hiszen a jogszabály szerint a fiataloknak már két esztendővel az esemény előtt tudniuk kell, mi a követelmény, illetve hogy milyen úton juthatnak be az egyetemre, főiskolára, mégis – jó magyar szokás szerint – a legtöbb akkor eszméltek, tűnődtek el a változásokon, amikor már túl voltak a felvételre való jelentkezésen, és szembesültek a helyzettel.

A legtöbb vitát a tavasszal az váltotta ki, hogy kiderült, az „igazságosság” jegyében a korábban érettségizetteknek alkalmazott pontszámítási technika előnyösebb helyzetbe hozhatja őket az idén érettségizőkkel szemben, sérülhet az esélyegyenlőség alkotmányos elve. Az Alkotmánybíróság salamoni döntésének és még inkább a felvételi eredményeknek az ismeretében erre a vitára nem érdemes visszatérni. A taláros testület elismerte az esélyegyenlőséggel kapcsolatos parciális gondot, de hangsúlyozta, hogy az igazságosság elve nem sérül. Az oktatási tárca megkönnyebbült a kompromisszumos döntésről értesülve, és – a felvételi eredmények ismeretében is fenntartva álláspontját – közölte: abban az esetben, ha konkrétan bizonyítható, hogy az idén érettségizett diák a probléma miatt nem került be a vágyott felsőoktatási intézménybe, egyedi kérés alapján lehetőség van az orvoslásra.

Nem szándékom védeni a tárcát – az érettségibotrány után nehéz is lenne –, de azt el kell ismerni, hogy egyrészt eleve óriási feladat egy ilyen horderejű változás levétele, másrészt pedig (bár jobb megoldással mérsékelni lehetett volna a gondot) a két rendszerben – a korábbiiban és az ideiben – érettségizettek eredménye tökéletesen nem hozható szinkronba. Márpedig a lényeg az, hogy megszűnt a felsőoktatás korábbi felvételi rendszere, és az érettségire került a hangsúly. Az ideje így mindenki számára valószínűleg tanulmányos volt; ehhez képest az új rendszer jól vizsgázott.

Mielőtt folytatnám a gondolatmenetet, engedtessek meg egy jelentős kitérőt – érzelmileg feltétlenül ez motivált a jelen írás közreadására. Boldog voltam: a demokratikus átalakulás, a rendszerváltozás sikereként éltem át az elmúlt fél évszázadban alkalmazott felvételi rendszer megszűntét. Érdekes és inkább pozitívum volt, hogy ez szóba sem került, de azért érdemes felidézni az elmúlt rendszernek ezt az olyannyira jellemző vonását, hogy megemlégtessék, milyen volt a diktatúra „nyájas” arca.

A felsőoktatási intézményekbe bejutni kiváltságot jelentett, amely elsősorban az „uralkodó osztály”, a munkásság, parasztság gyermekeit illette meg. Az ötvenes években a kitűnőre és jellese érettségizetteknek nem is kellett felvételizniük, de ez nem jelentette azt, hogy az érintettek automatikusan felvették: a döntést a kvóták alapján hozták meg. Szerényebb arányban jutott hely az értelmiségieknek, és – mutatva a „nagylelkűséget” – kivételesen néhány helyre az „x” származásúak, az „osztályidegenek” is bekerülhettek, illetve volt néhány hely az egyházi iskolákban érettségizetteknek is. De végül is minden döntés szubjektív volt; biztos helyük csak a szakértésigizőknek – jó káderek gyorstalpaló érettségivel – volt.

A hatvanas évektől kezdve megpróbálták folyamatosan objektívebbé tenni a rendszert, kialakult a felvételi vizsgák rendje; ez lehetővé tette – gondolva az Alkotmánybíróság mostani döntésére is – az igazságosság valamelyes érvényesülését. Azaz ha valaki elérte a kívánt pontszámot, bekerülhetett az egyetemre. A ponthátrókat azonban úgy húzták meg, hogy maradjon lehetőség a mérlegelésre, így akit föl akartak venni, fölvehették. A protekció, a sajátos korrupció már „csak” a mérlegelés tárgyát képező 15–25 százalék körül dűlt. Megírásra érdemes lenne ennek a jelenségnek – mint a Kádár-rendszer egy sajátosságának – a története is. Mint ahogyan megörökítendő lenne az egyházi iskolák diákjaié is. Sokan évről évre produkáltak a maximális eredményt, mégis többnyire elutasították őket. Azután kialakult egy olyan gyakorlat, hogy két év után bekerülhettek, ha addig dolgoztak. Az egyik nagy egyetemen a hetvenes években egy vezető oktató megkérdezte az intézmény párttitkárát: „Hol itt a demokrácia, az igazság, ha az egyházi iskolákban érettségizettek diszkrimináltak?” A válasz szerint a demokrácia, az egyenlőség abban áll, hogy mindenki számára nyitottak a parkok, mindenki ugyanannyit fizet a villamosjegyért... „De az egyetemen a holnap értelmiségét képezzük, ide tartozni kiváltság, ebben a mi híveink részesülhetnek.”

Talán érthető, miért jelent számomra – minden ellentmondásával együtt – nagy élmény az eddigi felvételi rendszer megszűntét, illetve az új, a felsőoktatási intézményektől szinte független új rendszer életbe lépése. Igen, magam is, aki egész életemet a felsőoktatásban éltem le, berzenkedem az ellen, hogy nem mi – egyetemi-főiskolai oktatók – döntünk arról, ki lesz a hallgatónk. Biztos, hogy finomodik majd a rendszer. De a lényeg az, hogy jól van ez így. Korábban óhatatlanul egy protekcionista rendszerre szocializálódtunk, bármennyire objektív, kontrollált volt már a helyzet a nyolcvanas években is, később pedig természetszerűleg még inkább. Azt mondhatom, élmény volt számomra az idén, hogy amikor jöttek a megszokott telefonok, azt mondhattam: nincs befolyásunk a döntésre, a számok alapján állítják fel a rangsorokat.

Az ideje érettségi eredmények sokkal jobbabbak voltak, mint a korábbiak. Nem vonva kétségbe a nagyobb tudást, ebben azért feltehetőleg az új helyzet is szerepet játszott. Az is kiderült – jövőre nyilván sokan hasznosítják majd ezt –, hogy rangos egyetemre, illetve népszerű szakokra emelt szintű érettségi és nyelvvizsga nélkül nem lehet bejutni. Csálka volt bizakodni a középszintű érettségivel elérhető maximális 120 pontban, az igazi verseny e fölött, 120 és 144 pont között zajlott. Nyilván ez sem igazán jó, de objektív, ahogy eddig is többleteljesítmény kellett ott, ahol sokan igyekeztek bekerülni.

Felrémlett – például a jogi karok esetében – a túlképzés veszélye. A kezdő diplomások körében máris nő a munkanélküliség. A paternalista, tervutasításos, az egyén ambícióját szinte kizáró szemlélet és a „korlátlan lehetőségek” között kell, hogy vezessen egy józan út, amely a fiatal diplomásoknak a munkahelyhez való jutás esélyét is megadja. Jelentős az ezért viselt kormányzati felelősség.

Úgy vélem tehát, hogy a társadalom sokat emlegetett, kívánatos morális megújulásában fontos elem a felsőoktatás, benne a felvételi rendszer reformja. Ezért üdvözlöm minden gondjával együtt. Az is biztató, hogy az emelt szintű érettségi szűkségében is – akárcsak a felsőoktatás integrációjának, illetve a felvételi rendszer reformjának a kérdésében – egyetértenek a meghatározó politikai erők (az aktuálpolitikai villongásoktól eltekintve). Hiszen a holnap értelmiségének képzése nemzeti ügy, az egész nemzet figyelmét, felelősségét igényli.

A témakör minket nagyon érdeklő – hiszen az egyház tagjait érintő – része a lelkészutánpótlás kérdése. (Erről értékes tájékoztatást kaptunk az Evangelikus Hittudományi Egyetem rektorától az Evangelikus Élet 30. – július 24-i – számában.) Itt nem okozott gondot az új rendszer, inkább örövendesen emelte a színvonalat a hittanértségi előtérbe kerülése. Jó dolog, hogy az Evangelikus Hittudományi Egyetem immár e téren is a magyar felsőoktatás megbecsült, integráns része. Az igazi – világszerte tapasztalható – gond az, hogy némileg csökkent a lelkészi pálya iránti érdeklődés. Azt hiszem, ezt az ügyet a következő esztendőben a részletekbe menően terítéken kell tartanunk. Most csak két összefüggést említenék. A mennyiségi szemlélet helyett a mai igények a minőségi teológus- és lelkészképzést helyezik előtérbe. A hagyományos papi modell mellett, helyett ki kell alakítani, meg kell valósítani a sokszínű lelkészi pályaképet. A holnap értelmisége – a holnap lelkész értelmisége is – új kihívások előtt is áll. Ezek megfogalmazása, a megoldáshoz vezető utak megteremtése a minőségi képzéssel együtt – gondolva az örök vertikális összefüggésre, az Úristen általi személyes megszólíttaságra – biztossá teszi, hogy színre lép majd a következő lelkésznevelés is.

■ FRENKL RÓBERT

Tisztelettel és szeretettel meghívjuk augusztus 19-én 18 órára a budapesti Szilágyi Dezső téri református templomba a Magyarországi Református Egyház és a Magyarországi Evangélikus Egyház által közösen tartandó ünnepi istentiszteletre.

Dr. Bölskei Gusztáv
püspök, a zsinat lelkészi elnöke
Magyarországi Református Egyház

D. Szabik Imre
elnök-püspök
Magyarországi Evangélikus Egyház

Ortodox tévécsatorna indult Oroszthonban

Oroszországban július 28-án megkezdte működését az első ortodox televíziós csatorna.

A Megváltó (Szasz) nevet viselő, műholdról sugárzó televízió kezdetben délután tíz órától este tíz óráig kínál műsorokat, később pedig – a tervek szerint az év vége felé – naponta tizenhat órán keresztül közvetít majd. A programok negyven százaléka ortodox vallási tematikájú, a többi pedig közszolgálati jellegű lesz. Korlátozott mértékben és meghatározott témákban reklámok is láthatók lesznek a csatornán. Az NTV-pljus televíziós társaság alapsomagjának részeként az adás egyelőre 1,2 millió emberhez jut el.

Vszevolod Csaplin atya, a moszkvai patriarkátus külső egyházi kapcsolatokért felelős osztályának helyettes vezetője kijelentette, hogy az új csatornának alternatívát kell kínálnia – az általa egyebek között népszerűnek, intellektuális ráögumminak minősített – szórakoztató televíziózással szemben. Egyúttal összefogásra és egységre szólította fel a vallásukat gyakorló újságírókat és producereket, hogy teljesítsék közös feladatukat, azaz adják vissza a népek „a tanító, nevelő, felvilágosító és alkotó televíziózást”.

Az egyik műsorvezető, Alekszandr Dugin filozófus, történész kijelentette: a csatornának az a célja, hogy „újraépítse az orosz identitást, a semmitmondó információk tömegében elveszett orosz ember identitását”.

Oroszország lakosságának mintegy hetven százalékát megkeresztelték, de csak tíz százalékuk gyakorolja vallását.

▶ MTI

▶ Amikor ezeket a sorokat írom, egy hét telt el a Mevisz júliusi Bárka-táborának befejeződése óta. Hiába próbáltam más programot szervezni magamnak közvetlenül utána, a tábor élményei, örömei, beszélgetései, tanulságai, sőt néha még feladatai is előjönnek, dolgoznak bennem...

Késő éjjel gördültünk be a szövetség kék kisbuszával a dűledező falú kemenesmihályfai parókia udvarára. Talán még az eső is esett. Néhány táborlakó társunk már megérkezett előttünk, voltak, akik már fekvőhelyüket is elfoglalták, elhelyezkedtek, és aludni próbáltak; voltak, akik fel-alá járkáltak a hálóknban, és azt számolgatták, hogy is fogunk itt elférni. Tudtuk azt is, hogy a csapat utolsó része még később fog befutni, őket meg kell várunk ébren, és helyet kell készítenünk a számukra. Éjjel két óra körül úgy feküdtem le süppedős-nyirkorgós emelet-ágyamba, hogy csendesen sóhajtottam magamban: „Hogy lesz ebből tábor?”, és azt gondoltam, „lám-lám, minden emberi erőfeszítés kevés lenne, nélküle nem menne. Uram, légy velünk...!”

Eszembe jut az is, miként fejeződött be a tábor. Süttött a nap, a kertben a sokat látott mihályfai gesztenyefa alatt ültünk egy nagy körben, fáradtan; egyszerre boldogan és szomorúan, csordulig telt szívvel próbáltuk szedegetni a morzsákat a tábor jó és kevésbé derűs pillanataiból. És bár időnként egy nehezített akadálypályához hasonlítottak a körülmények, a hét eleji esős napok és a házbéli – nem túl magas színvonalról tanúskodó – viszonyok ellenére többségben voltak a pozitívumok; az akadályokat közös erővel leküzdöttük; kívártuk, hogy kisüssön a nap, egymásra figyelve jól éreztük magunkat együtt.

Örültünk annak, hogy a kőszegi kirándulás napjára jó idő lett, és megnézhetjük a várat, a múzeumot, az evangélikus templomot, és hogy amikor mégis elázunk egy séta során, csodálatos kettős

Kemenesmihályfai morzsák

Gondolatok a Bárka-táborról

szivárványt láthattunk. (Régi táborozók mesélik, hogy ez talán mihályfai specialitás; a korábbi években is láttak már itt ilyesmit.) Örültünk annak is, hogy az esős napon nagyon szép, színes virágcserepeket készíthettünk szalvétatechnikával, hogy a tábor műalkotásaiból színes kis kiállítást nyithattunk. Milyen jó meggyelvest, tócsnit (krumplilepényt), lángost és sütit készíthettünk és ehetünk! Az utolsó nap délutánján a környékbeli ifjúsok jóvoltából még lőhetünk is. És még sorolhatnám... Jó volt!

Elmesélhetném az elmaradhatatlan Ság hegyi túrát is: azt, hogy végül is eljutottunk odaig az egyetlen teljesen esőmentes napon, de nagy szomorúságunkra a kráterbe nem mehettünk fel, mert ott filmforgatás előkészületei zajlottak, ezért

azt az erdei utat, amelyen korábban keresztekkel is haladhattunk, most lezárták, így a vendéglő melletti tisztáson való pihenéssel telt a délután.

De ha mindezt a sok színes élményt felelevenítem, az még mindig kevés lenne ahhoz, hogy kiderüljön, mitől válik igazivá egy Bárka-tábor.

Nagyon különböző élethelyzetekből és körülmények közül érkeztünk oda, és alkottunk egy közösséget közel negyvenen. Volt, aki harmonikus családi körből, volt, aki szívszorító intézeti keretek kö-

zül jött; volt, aki lehetőségeit maximálisan kihasználhatja, és volt, aki egy szociális otthon zárt világban kénytelen élni. Voltak közöttünk álmodozók és reménykedők; voltak, akik már „beletörtöttek”, megkeseredtek; volt, aki a korához képest sokkal felnőttebben tud viselkedni és átlátni helyzeteket, és volt, aki gyermeki derűvel csodálkozik a világra felnőtt kora ellenére is. Mindenkinek megvan a maga titokzatos, egyedi élet-története, élmény- és gondolatvilága saját magáról, a világról és Istenről is talán.

Önmagában ez nagyon groteszknek tűnik: mit keresünk, mit akarunk így együtt csinálni, mit tudunk egymással kezdeni?! Emberi ésszel és a magunk erejéből keveset; esetleg szánakozni tudunk vagy irigykedni egymásra. Csak ha át-

tünk, és ott van mindegyikünkben egy darab belőle. Nemcsak a földi mércével mérve szépekben, egészségesekben és szerencsésekben, hanem mindenkiben!

Nem mindig könnyű elfogadni a saját helyzetünket sem, és emberi logikával talán nem lehet megérteni a mások a miénknél talán rosszabbnak, hátrányosabbnak tűnő helyzetét sem. Nem könnyű nyitottnak lenni a másik ember álláspontja és gondolatai iránt sem. Kérdések feszülnek egymásnak, feszítenek minket belülről, a válaszok pedig nem készen pottyannak az ölkünkbe. De mégis, ebben a feszültségben rejlik az a megmagyarázhatatlan lényeg, amely dallam-má rendezi a Bárka-táborok „szedett-vedett” közösségének különálló, önmagában talán hamiskáisan szóló és nehezen értelmezhető hangjait: mozgásszerűlt barátaimmal beszélgetve megállásra kényszerülök, tanulok, tapasztalok és kapok. Másoknak talán én tudok támaszt vagy vigasztalást nyújtani, és látom, ahogy a közösség tagjai között sorra alakulnak ezáltal a kapcsolatok. És persze hogy nem a magunk erejéből vagy jóindulatából van ez így, hanem attól, hogy az „ő nemzetsége vagyunk”, hogy őbenne élhetünk, mert ő bennünk is van, kincsét bízta ránk!

Sokszor érezzük, hogy kevés egy tíznapos tábor minderre – és mindenre –, fizikailag viszont elfáradunk. Az idén megtanultam azt, hogy látnunk kell korlátainkat és kicsinységünket is. Azt és annyit tudunk megosztani egymással, amink és amennyink van. Azt viszont feladat továbbadni, hiszen nem a magunk érdeme, hanem ránk bízott drága kincs, ajándék!

Köszönöm! Mindenkinek, aki ott volt, és mindenkinek, aki lélekben volt velünk! Folytatjuk! Találkozunk, talán előbb is, mint a jövő nyáron!

■ BENCEORSI

Börtönön kívüli fogságból szabadulva

▶ Börtönbe azok kerülnek, akik vétettek a törvények ellen. Vannak azonban olyanok, akik nem bűnözők, mégis fogságban vannak – a börtön falain kívül. Nem önhibájukból kerültek ebbe a helyzetbe: beleszülettek. A több mint tizenhetezer-ötszáz fogva tartott szülő több tízezer gyermeke él ebben a fogságban. Bűnözők szülei fogságában, a társadalom megbélyegző fogságában, a nehéz életkörülmények, a szeretetlen közeg fogságában. Közülük ötvenet nyaranta egy-egy hét „igazi szabadságra” visz Kadlecik Zoltán ötödéves teológushallgató és néhány munkatársa. Őt kérdeztem missziói munkájukról és az idej nyaraltatás során szerzett élményeiről.

– Közel fél száz, nehéz helyzetű kiskorú és fiatal nyaraltatásának előkészítése óriási munkát igényel. Hogyan zajlik a szervezés?

– A tábor előtt néhány hónappal levelet küldünk minden börtönmissziós lelkésznek és munkatársnak. A börtönben a foglalkozásokon, bibliaórákon, istentiszteleteken hirdetik ki a fogvatartottaknak, hogy ingyenes evangélikus tábor szervezünk tíz és tizennyolc év közötti gyerekek, fiatalok számára. A börtönben lévő apa vagy anya jelzi, hogy szeretné, ha a gyermeke részt vehetne egy ilyen héten. Ezt követően az Angyalfa Alapítvány munkatársai telefonon megkeresik a börtön falain kívül lévő szülőket.

– Hogyan fogadják a szülőket az alapítványi jelentkezésük?

– Többen elutasítanak bennünket. Vannak, akik gyanakvóan, mások agresszíven vagy bántó közönnnyel teszik le a telefonkagylót. Viszont azok, akik jelentkeznek, és gondoskodnak arról, hogy gyermekük eljusson a táborba, komolyan veszik ajánlatunkat, és megható örömmel fogadják a segítségünket. Több hónapos szervezést és utánajárást igényel ötven fiatal összegyűjtése. Ez nem egy jól szervezett, együtt élő gyülekezet, hanem egy különleges rétege a társadalomnak, amelybe az ország legkülönbözőbb zugaiban élő fiatalok tartoznak.

– Adódtak-e váratlan helyzetek a két hét alatt?

– Sajnos igen. Az ilyenek leginkább arra vezethetők vissza, hogy – mivel mindenki felé nyitottak vagyunk – a gyerekek legtöbbször a háttér ismeretlen

a számunkra. Az első héten, amikor a tíz és tizenéves év közötti korosztályt fogadtuk, történt egy megrázó eset. Az egyik nevelőotthonból többen is jöttek; közülük két gyerekről tudtuk, hogy komoly pszichés betegségben szenvednek. Külön is odafigyeltünk arra, hogy rendszeresen szedjék a gyógyszereiket. Egyikük, egy tízéves kislány életkörülményeiről azonban – mint utólag kiderült – keveset tudtunk. Hétfőként a nevelőtől kiderült, hogy hazahozták őt a szüleihez. A szülők mindketten alkoholfüggők, rendszeresen verték a kislányt; a gyerek otthon szakorvosi ellátásban nem részesült, gyógyszert sem kapott. A nevelőotthon munkatársai erről minket nem tájékoztattak. A kislány az első délután félelmetes hisztériás rohamot kapott, az utcán hangosan káromkodott, a sínekre feküdt, és a halálát kívánta, mintha megszállta volna valami; hárman alig tudtuk lefogni. Egyébként nem volt rossz a magatartása, a közösségbe is beilleszkedett, de sajnos ez után a roham után nem válhattunk a felügyeletét egy héten keresztül. A lelkiileg ilyen mélyen sérült gyermekeknek komoly szakorvosi-lelki gondozói segítségre van szükségük, a segítségnyújtásnak e formája azonban Magyarországon még gyerekcipőben jár.

De voltak pozitív kicsengésű váratlan helyzetek is, olyanok, amelyek mindannyiunkat meghatottak. Egyik táborunkban egy tizennyolc éves, nevelőotthonból érkezett srác, aki folyamatosan könnyű drogokat (füvet, speed tablettát) fogyasztott, meglepetést okozott. A tábor utolsó napján, az elköszönéskor felkészítettük őt a születésnapja alkalmából, és elénekelünk neki egy éneket. Erre nem számított – az egy héten keresztül vagányságáról és magabiztosságáról ismert fiú ott, mindannyiunk előtt elírta magát. A családja tizennyolc év alatt egyszer sem ünnepelte meg a születésnapját... Azt hiszem, ez az érzelmi élmény, amelyet Isten kegyelméből egy evangélikus táborban, teológusok elfogadó szeretetével körülvéve élhetett át, egy életre meghatározóvá válik a számára.

– Különösen is nehéz – minden korban – a fiatalokat megszólítani az evangélium üzenetével. A táborok résztvevőinek sajátos nyelvezte, talán alacsonyabb műveltsége még nagyobb kihívást jelenthetett a vezetők számára...

– Nagyon érdekes volt az, amit egy tizenhét éves cigány lány mondott: „Egy dolog van a cigányoknál, amit sohasem lehet elvenni, akármilyen történet: a zene.” Ezzel lehet megfogni őket. Ha a saját kultúra-

jukat, temperamentumukat, életstílusukat kicsit megértjük, elfogadjuk, és igazodunk hozzá, azzal meg lehet őket érinteni. Ha csocsózunk, ha együtt énekelünk, beszélgetünk velük – amire az eddigi életükben esetleg nem is volt példa –, akkor érzik, hogy vannak másfajta felnőttek is, akik nyitottak feléjük és érdeklődők.

Azt tapasztaljuk, hogy mind a családjukban, mind pedig a társadalomban nagyon ritkán veszik őket emberszámba. De ha más a hozzáállásunk, ha úgy bánunk velük, mint bárki mással, az kaput nyit feléjük. Kétségtelen, hogy sokat káromkodnak, hangoskodnak, sokszor erőszakosak és önféjűek, de tudomásul kellett vennünk, hogy nem lehet őket egy hét alatt a téren „megfegyvelni”. Ugyanakkor le szoktunk ülni velük, de úgy, hogy nem szidjuk meg őket. A rendelkezésünkre álló idő alatt elsődleges célunk, hogy érezzék: szeretjük őket, és fonto-

Kadlecik Zoltán gitáron kíséri a táborozók énekét

sak a számunkra. Külön figyelmet fordítunk a tábori időszakot követő családi látogatásokra, ahol folytatódhat ez a sajátos pasztoráció.

– A lélek legkisebb rezdülése, a fogékony első jele hatalmas örömet jelenthet egy olyan teológus számára, aki az abszolút antiszociális, szeretet nélküli, istentelen környezetből jövő gyerekek között szolgál. Mozdult-e meg valami a két hét során? Volt-e példa a lelkek rezdülésére?

– Minden táborban van erre példa. Az első egy-két napon nem akarnak énekelni, de harmadik nap már ők kérik a dalokat – talán ez a legnagyobb lé-

pés. A hét közepén a reggeli és esti áhítatokon figyelnél kezdenek, már nem iszonyodnak a Bibliától, hanem figyelemmel hallgatják a történeteket. Négyszemközt beszélgetésekben meg szokták kérdezni: „Ti mitől vagytok mások?” Erre is az ő nyelvükön válaszolunk.

Eljutnak hozzánk utólagos visszajelzések is, amelyek arról tanúskodnak, hogy egy-egy táborozónkban megmozdult valami. Van, hogy a szülő mondja el nekünk telefonon: a gyerek megtanult köszönni, késszel, villával enni, udvariasan kérni, énekelni, a szeretetet elfogadni. Arra is van példa, hogy esetleg a következő táborban tapasztaljuk a változást.

Amíg velünk vannak, élvezik, hogy minden vezető velük foglalkozik. Azt a szégyenérzetet, amely a börtön miatti hátrányos megkülönböztetésből fakad, itt le tudják vetkőzni, itt nem érzik a diszkriminációt; nekünk pedig talán sikerül kiragadni őket

ezekből a kötéllekből. Ahhoz, hogy megszólíthatóvá váljanak, ez az első lépés. Ezekért az apró, de mégis életeket formáló jelekért hálát adunk az Úrnak. A munkánkhoz nyújtott segítségért köszönetet mondunk az Országos Bűnmegelőzési Bizottságnak, a Magyar Testvéri Börtöntársaságnak és elnökének, Roszik Gábornak, illetve az Angyalfa Alapítvány munkatársainak, evangélikus teológushallgatóknak, akik odaadó lelkesedéssel szervezik évről évre a lélekébresztgető táborokat.

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR

Régészeti szenzáció Wittenbergben

► A wittenbergi Luther-házat az UNESCO a világörökség részének nyilvánította; 2004-ben a vendégek száma (nyolcvanöt ezer fő) rekordokat döntött. A közelmúltban a látogatható terület egy gazdasági udvarral bővült. Az ünnepélyes megnyitót július 29-én tartották, melyen prof. Wolfgang Böhrer, Németország Szász-Anhalt tartományának miniszterelnöke is részt vett.

nyílásokat, fődémboltozatokat és egy latrinát rejt magában” – számolt be a felfedezésről dr. Stefan Rhein, a Luther Emlékhelyek Alapítvány igazgatója. Azt is elárulta, hogy „egy tükör segítségével kívülről beláthatunk Lutherék világitott toalettjébe”.

A régészeti leletnek köszönhetően a látogatók pontosabb képet kaphatnak az épület alaprajzáról, és jobban maguk elé képzelhetik a reformátor mindennapi életét. Az ágostonos kolostornál (fekete kolostor) lévő gazdasági épület a 16. században négy emelet magas volt, és egy

toronyhoz hasonlított. Az építménynek téglából készült, kettős fala van; a köztük lévő rést kőzsalékkal töltötték fel, majd a falat bevakolták. Az épület az egykori ágostonos kolostor priorja számára készült; később ez lett a reformátor dolgozószobája. A termetek úgy építették hozzá a városfalhoz a déli szárnyban, a Luther-ház előtt, hogy a homlokzat szabadon maradjon. A ház nyolcszor tíz méteres része a földben van; az alsó pince mintegy hatvan négyzetméter.

A régészek a csaknem egy esztendeig tartó ásások során az udvarban összesen harmincezer tárgyra bukkantak, többek között például cserepekre, egy aranygyűrűre és számos állatcsont. „Valószínűleg sok állatot vágtak le itt” – magyarázza az utóbbi leleteket Rhein. A mintegy három méterrel mélyebben fekvő gazdasági udvarba most egy amfiteátrumszerűen kiképzett lépcső vezet.

► A www.ekd.de és a www.martinluther.de internetes oldalak információi alapján

Tizenhatodik századi gazdasági épületek maradványait fedezték fel azok a munkások, aki egy esztendővel ezelőtt, 2004 júliusában a wittenbergi Luther-ház déli oldalánál dolgoztak. „Körülbelül meg tudtuk állapítani, hol volt a konyha és az a helyiség, ahol mostak. Az azonban mindenki számára nagy meglepetést okozott, hogy a föld egy igen jó állapotban lévő szintet, ablak-

Kiskőrösi lány az orgonánál

A kiskőrösi evangélikus templom csodálatos hangzása, felújított hangversenyorgonáján Liszt, Bach, Olivier Messiaen, valamint Dietrich Buxtehude művei szólaltak meg nemrégiben. A koncerten, amelynek előadója Szokody Ildikó egyházzenei vezető volt, elhangzott több, alapos zenei felkészültséget igénylő kompozíció is, mint például Bach egyik legjelentősebb orgonaműve, az *Esz-dúr prelúdium és fuga*, illetve a *C-dúr triosonáta*.

Szokody Ildikó 1987-ben kezdte zenei tanulmányait a kiskőrösi Állami Zeneiskolában zongora tanszakon dr. Pethőné dr. Fodor Katalin tanítványaként, majd 1994-től Pusztai Virágnál folytatta. Az orgonával a főtí Evangélikus Kántorképző nyári tanfolyamain ismerkedett meg, ahol Finta Gergely orgonaművész tanította. A kecskeméti Kodály Zoltán Zene-

művészeti Szakközépiskolában 1995-től Révész László orgonaművész tanítványaként folytatott orgonatanulmányokat. Részt vett a Maestoso Art Center szervezésében 1998-ban Egerben megrendezett mesterkurzuson, ahol Baróti István, az esztergomi bazilika orgonistája volt a tanára. Az érettségi után egy évig szintén Baróti Istvánnal tanult, s mellette kántori szolgálatot látott el a kiskőrösi gyülekezetben.

2000-ben felvételt nyert a szombathelyi Berzsenyi Dániel Főiskola ének-zene-egyházzene szakára. Orgonatanulmányait itt Virágh András Liszt-díjas orgonaművésznél folytatta, illetve folytatja jelenleg is, jóllehet ének-zene tanár-egyházzenész diplomáját már 2004-ben megszerezte.

■ BODA ZSUZSA (Kiskőrös)

Művészetek Völgye

Lapzártnak idején kezdődött és augusztus 7-ig tart az a nagyszabású programsorozat, amelynek immár tizenhetedik alkalommal ad otthont a Balaton-felvidék öt kis faluja. Ahogyan lapunk július 24-i számában már beharangoztuk, a kapolcsi és taliándörögdi evangélikus gyülekezet is kiveszi a részét ezekből a több százezer embert megmozgató eseményekből. Horváth-Hegyi Olivér felvétele a rendezvény második napján készült.

Bővebb információ a <http://kapocs.szh.hu> weboldalon található.

A tizennégy karátos csavargó

► Hivatása csavargó, polgári foglalkozásként szívesen ücsörög Raguzában egy kőlépcsőn, és szalmaszállal piszkálja a fogát. Halt harminchat évig, élt néhány napot. Siratják őt a „fijjugg”: Fülig Jimmy, Vanek úr és Pizskos Fred. Idén lenne százéves Rejtő Jenő.

Talán nem tévedek, ha azt állítom, hogy Jókai mellett a legolvasottabb magyar író Rejtő Jenő. Am hiába keressük nevét a hazai irodalom nagyjait felsorakoztató vastkos kötetekben, az irodalomtudomány nem vesz tudomást róla. Pedig művei nem „csak” ponyvák, hanem sajátos ötvözetek a kor divatos légiósregényeinek és ezek paródiájának. Aki végig-nevette egyszer is *A láthatatlan légiót*, az többé nem tud komolyan venni egyetlen igazi légiósregényt sem. Sziporkázó humor, bravúros szójátékai, abszurd ötletei népszerűvé teszik őt az alig olvasók tágas és az irodalmi ingyencégekre vágyók szűkebb táborában egyaránt.

A háború után a hivatalos irodalompolitika a ponyvairók közé sorolta, műveit majd egy évtizeden át nem adták ki. Fülig Jimmy és társai zugárosok sötét táskáiban lapítottak, és elképesztően magas áron cserélték gazdákat. Amikor 1956-ban egy kiadó mégis megjelentette *A láthatatlan légiót*, megfenyegették az igazgatót, hogy lelővik, ha nem hagy fel a kötetek kiadásával. Akár egy P. Howard-regényben. A vezető ennek ellenére teljesítette az öt éves tervet, és nem hagyott fel a szocializmus Rejtő általi építésével: sorozatban jelentette meg a P. Howardokat, és nem lőtték le. Azóta Vanek úr és Pizskos Fred a könyvtárak legnépszerűbb lakói, holdfényes esteiken előbújnak a számfűlős, agyonolvasott, koszos kötetekből, és hatalmas virscafot rendeznek a békés könyvtártermekben.

Hivatása: csavargó

Sokáig kérdéses volt, hogy Rejtő kitétele valaha is a lábát Budapestről, és feltételezték, hogy regényalakjainak kalandjai csak korlátlan fantáziájának a termékei. A kö-

zelmúltban azonban előkerült egy eddig bujkáló Rejtő-kézirat, amely egyértelmű választ adott a kérdésre: az író életének kalandjai veteksznek a „fijjugg” történeteivel. A kéziratok között lapult egy útinapló is, amelyet *Megyek Párizsba, ahol még egyszer sem haldokoltam* címmel jelentettek meg; ebben az 1927 és 1930 közötti európai csavargásának élményeit rögzíti.

Naplójából kiderül, hogy tizenkilenc éves korában néhány fillérrel a zsebében Berlinbe utazott, és *Heltai Jenő* ajánlásával megpróbált bejutni a város neves színházaiba. Mivel ez nem sikerült, kénytelen volt más munka után nézni: lovakat csutakolt egy versenypályán, statisztizta volt néhány filmben, majd továbbállt Hamburgba, ahol illatszerekkel házalt. Svédországban heringhalászok között dolgozott, és feledhetetlen tapasztalatokat szerzett a dokkmunkások életéről. Egyetlen állam sem kedvelte az úti okmányok nélkül flangáló idegeneket, így számtalanszor toloncolták egyik országból a másikba, és alkalma nyílt összehasonlítani különböző bürokraták és fogdák komfortfokozatát.

Hajófenéken potyautasként indult el Franciaországból Afrikába, de útközben észrevették, és kazánfűtőként szolgálta meg a viteldjait. Valószínűleg csak pár napot töltött Afrikában, ahol beállt a légióba, és hatvanadmagával elindult Dakar felé. Élményeiről így számolt be: „Egy ezredorvos kitüntető jóvoltára és egy megevert fél darab szappan segítségével rövid idő alatt szabadultam a légióból, és következett egy lázálomszerű vándorlás fél éven, fél halva Észak-Afrika felé. Trópusi lázám volt. Autócar-tején, a szörnnyű napon, mint csomagfelvigyázó érkeztem meg Casablancába.”

Amikor hazatért, és a Keletiben le szállt a vonatról, a testvére elképedve üdvözölte, mert úgy festett, mint egy későbbi regényhőse: vitorlavászonból készült kabátot és szakettndrágot viselt.

„Főúr, két sor kávét!”

A hórihorgas, már fiatalon kopaszodó fiú belevetette magát a pesti életbe: három ökölvívő-szakosztálynak volt egyszerre a tagja, rengeteget olvasott, és *Buttola Ede* barátjával együtt *Három nap* címmel operettet írt. Az újdonsült szerzők művét ugyan nem tűzte műsorára egyetlen színház sem, de a későbbi librettóra írt operetteket, az *Aki mer, az nyer*, illetve az *Urilány szobát keres* címűt több százszor játszották. Ösztöndíjaként tanult *Rákosi Szidi* színtanodájában, ám mivel nem tűnt ki a többiek közül, egyik napról a másikra felhagyott színészi ambícióival, és végképp az írás felé fordult.

Első igazi sikerét a *Nádasi László* barátjával együtt alkotott *Gengszteridill* című kabarétréfájával aratta 1932-ben. Nem sokkal később megismerkedett a Nova Könyvkiadó főnökével, és neki jelentette be, hogy pengős regényeket szeretne írni. Az igazgató légiósregényeket parancsolt, és megkérte Rejtőt, hogy válasszon magának valami jól csengő angol nevet. Ő azonnal kapcsolt, és kivágta: P. Howard. 1936-ban már ezen a néven jelent meg *A pokol zsoldosai* című műve, és ettől kezdve ontotta az öngúnnyal, frivol szójátékokkal megtűzdelt történeteket. Néhány éven belül divatos szerzővé vált, mindenhol ment valamely darabja, ő volt a színházi megrendelők álma: egy hét alatt szállította a megígért, pontosan egyórás kabarétréfát.

A korábbi csavargó alig győzte beseperni a pénzt. Abban az időben, amikor havi kétszáz fixszel az ember könnyen viccelt, ő gyakran kétezret keresett, ám képes volt néhány nap alatt elverni a teljes összegét, különösen, ha ehhez segítő társak is akadtak. A Japán kávéház ga-

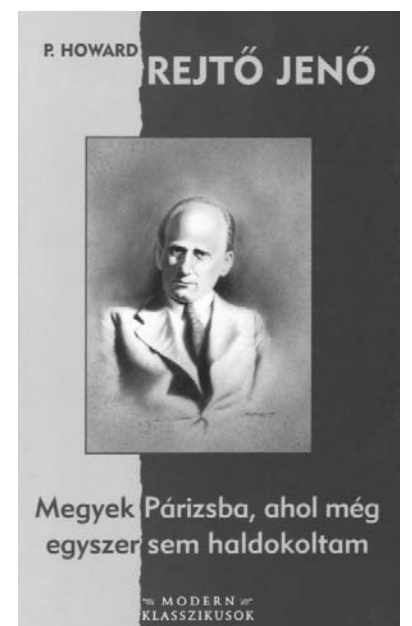
lériáján tanyáztak a hamiskártyások, akik szívesen fosztották ki a hozzá hasonló balekokat. Rejtő ugyan tisztában volt azzal, hogy kikkel ült le játszani, de a tapasztalat oltárán szívesen feláldozott néhány száz pengőt, mert tudta: az élményalap következő regényének hamiskártyás figuráival úgyis megtérül. Dolgozószobáját a Japán és a Bucsinszky kávéházban rendezte be, ahol saját márványasztalt tartottak fenn neki, és egyáltalán nem zavarta, hogy élénk társasági élet folyik körülötte. Ha pénzsűkében volt, letépett néhány sort a kéziratából, és azzal fizetett. A pincér pedig át-sétált a kávéházzal szemben lévő Nova kiadóba, ahol megkapta a pénzt.

Előfordult az is, hogy éjjel háromkor felhívta a gépirónóját, hogy nemsokára ott lesz, mert diktálni szeretne. És *Rózsika* az éjszaka közepén felvette az estélyi ruháját, kirúszolta magát, mert Rejtő úr ragaszkodott az eleganciához. A lánynak komoly arccal kellett végighallgatnia a legképtelenebb jeleneteket is, mert ha véletlenül mosolyra húzódott a szája, az író olyan goromba lett, mint egy kikapzó őrmester. Az anyagi türelmű Rózsika végül elnyerte méltó jutalmát, Rejtő feleségül vette.

Halt harminchat évig, élt néhány napot

A kimerítő munka, az álmatlanság és az izgatóságok felőrölték idegrendszerét; 1939-től többször is kezelték ideggyógyintézetben. Egy időben Lipótmezőn gyógyították, de nappalra kiengedték, és csak éjszakára ment vissza. Egy este későn érkezett, a kapu már zárva volt, mire rugdosni kezdte. A portás kérdésére közölte, hogy a hálósobáját keresi. „Megőrült?” – kiáltott rá a kapus. „Igen, azért van itt a hálósobám” – felelte.

Az első munkaszolgálatos behívó után még lázasabb tempóban dolgozott: megírta a *Pizskos Fred közbelép Fülig Jimmy őszinte sajnálatára* című művét és a

Vanek úr Párizsban. Még a szanatóriumban is állandóan dolgozott. Itt kapta vissza az egyik kéziratát is: a kiadó arra kérte, hogy dolgozza át, mert ellentmondásokat találtak benne. Rejtő ekkor fellázadt a kiadói önkény ellen, és egy rendkívül keserű hangú levélben szakított a Novával. Az *ellopott futár* és a *A megkerült cirkáló* már máshol jelent meg.

A súlyosan idegbeteg, sárga csillagot viselő íróval 1942 novemberében indult el a vonat a keleti frontra. Voronyezs térségében mínusz negyven fokban meteltek a minden terhüktől megszabaduló, beteg, ehező munkaszolgálatosok. Rejtő nem a sorból dőlt ki, hanem flekkotífusz végzett vele. Regénybe kíváncsió sírfeliratát már korábban megírta *Sír (a felirat)* címmel. „Halt harminchat évig, élt néhány napot, / S ha gondolkozott, csak álmodott / Néhány lapot. S mikor kinevezték: / Azt hitte, hogy kacagtatott. / Most itt fekszik e nehéz / Temetői hant alatt, / Zöld koponyáján kiüt a csíra / És azt álmodja, hogy él. / Szegény. Béke hangjaira!”

■ JÁNOSI VALI

Gyerekszaj

Mostani összeállításunk szokatlan módon készült: egy-egy nyári táborban, nyaralás közben vagy gyermekbibliakörön kilenc kérdést tettünk fel gyermekeinknek. Azt kértük tőlük, hogy mondják el, mi jut eszükbe a listán szereplő személyekről, tárgyakról vagy elvont fogalmakról. Az általuk adott válaszokból született összeállítás elkészítése szerkesztőségünk tagjai számára igazi felüldülést nyújtott a forró nyári órákban; reméljük, olvasóink számára sem fog kevesebbet jelenteni. A képeket fotóarchívumunkból válogattuk illusztrációként.

Egyúttal arra biztatunk mindenkit, hogy a környezetében elhangzott gyermeki „aranymondásokat” küldje el szerkesztőségünkbe, hogy a jövőben is összeállíthassunk egy hasonló oldalt. A témát nem szabjuk meg, csak azt kérjük, hogy a keresztnévet és az életkort tüntessék fel. Emellett örömmel fogadunk az itt láthatóhoz hasonló fotókat is.

FOTÓ: BOTTA DENES

Szeretet

Jó szeretni másokat. A szeretet a legfontosabb dolgok közé tartozik a világon. (Dóra, 8 éves)

Szeretet? Minél többeket szeretek, annál jobb nekem is. (Dávid, 13 éves)

A szeretet az, amikor például a mama szeret minket meg az Andrást is. (Tamás, 10 éves)

Ha valakit szeretünk, és az viszonzszeret. (Boglárka, 14 éves)

Amikor a szüleim játszanak velem, és átölelnek engem. (Blanka, 11 éves)

Sok embert szeretek. Jó érzés szeretni a másikat. (Tomi, 9 éves)

Ha van egy ember, akivel jól elvagy, akkor őt szeretted. (Ági, 10 éves)

Szereted a sokit, csak ez embernél van, és egy icipicit más. (Kriszti, 12 éves)

Az, amikor segítünk a másik emberen, és mi is örülünk meg ő is. (Noncsi, 8 éves)

Ha valakinek mindig örülünk, és ismerkedni szeretnénk vele jobban, az a szeretet. (Ildikó, 10 éves)

Ami a szívünkben árad az emberek felé. (Ákos, 7 éves)

FOTÓ: BARTA IMRE

Templom

Egy tornyos épület, amiben istentisztelet tartanak. (Blanka, 11 éves)

Egy magas épület. Ott énekelünk, imádkozunk. (Noémi, 4 és fél éves)

A templomban vasárnap istentisztelet tartanak, és ott keresztelik meg a kisgyerekeket. (Tamás, 10 éves)

Isten háza. Mindenki bátran betérhet ide. (Kitti, 12 éves)

Szeretek ide járni. (Nikolett, 9 éves)

Ritkán járok templomba. Óvodásként szerepeltünk ott karácsonykor. (Tomi, 9 éves)

Az az épület, amibe összegyűlnek az emberek, és a Bibliából részleteket hallgatnak az ígéhirdetőtől, Isten háza. (Tündi, 12 éves)

Az a hely, ahol imádkozni kell. (Dávid, 10 éves)

Esküvők vannak benne, és prédikálnak. (Matyi, nemsokára 13 éves)

Ahol templom van, ott szokott lakni egy lelkész is a tövében. (Noncsi, 8 éves)

Ez az imádság helye. Én azért inkább máshol szoktam imádkozni, de így mondják mégis. (Kamilla, 6 éves)

Isten vasárnap ott találkozik a többiekkel, oda lehet menni, hogy megmutassuk, fontos nekünk, és szeretjük őt. (Viki, 8 éves)

Az emberek vasárnap délelőttönként ide járnak. (Lilla, 8 éves)

FOTÓ: MENYES GYULA

Isten

Egy kedves, öreg bácsi, aki teremtette a Földet, és akihez imádkozhatok. (Dániel, 11 éves)

Imádkozunk hozzá, a mennyben lakik, fia Jézus. (Eszter, 12 éves)

Isten teremtette a földet meg mindent. (Tamás, 10 éves)

Imádkozunk hozzá, hogy vigyázzon ránk. (Hanna, 8 éves)

A világ teremtője. (Dorotya, 9 éves)

Imádságban mindent elmondhatunk neki. (Dóra, 8 éves)

Szoktam hozzá sokat imádkozni. (Dávid, 13 éves)

Hiszek benne. (Boglárka, 14 éves)

Isten minden bajt megold. (Lilla, 8 éves)

Ő az, aki teremtette az egész világot, és az embereknek mindig jót akar. (Ági, 10 éves)

Jézus Atyja, nekem az Isten. (Noémi, 4 és fél éves)

Őt nem látod, de imádsággal tudsz vele beszélni, és a templomban róla beszélni. (Kriszti, 12 éves)

Igazságos, mindenkinek egyformán ad jót és rosszat. Boldog vagyok, mert valaki mindig vigyáz rám. (Anna, 12 és fél éves)

Én azért szeretem, mert vigyáz rám. (Lili, 10 éves)

Jézus

Isten fia, aki a kereszten halt meg a bűneinkért. (Dorotya, 9 éves)

Jézus Isten fia, aki a világ kezdete óta él, és tanít minket az Istenhez vezető úton. (Emese, 9 éves)

Megváltó, ő is segít, ha kérjük. (Kitti, 12 éves)

Imádságban tudok vele beszélgetni. (Boglárka, 14 éves)

Isten fia, aki csodákat tett, keresztre feszítették, az ő születésétől számítjuk az időt. (Tündi, 12 éves)

Aki értünk adta az életét. Aki csodás személység. (Anna, 12 és fél éves)

Egy Isten. (Edit, 11 éves)

Isten fia, aki lent volt az emberek között, amíg meg nem ölték. (Matyi, nemsokára 13 éves)

Megváltó, Isten fia, régen lehetett látni, és akkor még halottakat is feltámasztott. Ma is segít a világot, de inkább csak gyógyít. (Kamilla, 6 éves)

Ő meghalt a bűneinkért. (Ildikó, 10 éves)

Imádkozni szoktunk hozzá, de neki nem mondjuk, hogy „Ámen”, az ugyanis csak Istennek jár, mert ő teremtő is. (Peti, 5 éves)

Jézus betegeket gyógyított, és láthatatlanul gyógyít ma is. (Nikolett, 9 éves)

Ő is vigyáz rám. (Dóra, 8 éves)

Bánat vagy szomorúság

Rossz érzés, ami szorítja a szívünket. (Ákos, 7 éves)

Az, ha valaki bántott, valami nem sikerült, kicsúfoltak, vagy valaki mérges volt rám. (Blanka, 11 éves)

Amikor valami rossz történik, és elbújnék valahová egyedül. (Dániel, 11 éves)

Sírunk. (Dóra, 7 és fél éves)

Lóg az orrom. (Noémi, 4 és fél éves)

Valakitől elvesznek valamit, amivel játszik, vagy bántják. (Vince, 6 éves)

A bánat az, amikor eltörjük a kezünket vagy a lábunkat, és nem tudunk játszani. (Marcell, 8 éves)

Ha valaki kapott valami újat, és én nem, akkor szomorú vagyok. (Tamás, 10 éves)

A bánat az, amikor az ember egy másik embert megsért. Akkor érzik. A szomorúság, amikor egy dolog nem sikerül, pedig nagyon szeretnénk, ha sikerülne. (Emese, 9 éves)

Szomorúságomban anya mellett Jézus is megvigasztal. (Nikolett, 9 éves)

Amikor nem engednek számítógépezni. (Tomi, 9 éves)

Ha bántanak, nem értenek meg, és rosszat gondolnak rólam, akkor vagyok szomorú. (Ildikó, 10 éves)

Vagy amikor elhagy egy barátom. Rossz egyedül. Nekem ezt jelenti a bánat. (Viki, 8 éves)

FOTO: MENYES GYULA

FOTO: GAZDAG ZSUZSA

FOTO: BOTTA DÉNES

FOTO: MENYES GYULA

Boldogság vagy boldognak lenni

Boldogok lehetünk, ha ötöst kapunk, vagy ha jó történik velünk. (Orsi, 11 éves)

Akkor vagyok boldog, amikor együtt van a család. (Vince, 6 éves)

Amikor a várva várt kistestvérem megszületik. (Blanka, 11 éves)

Ha nem közösitenek ki, és van, aki játszik velem. (Hanna, 8 éves)

A boldogság: minden ember célja. (Lilla, 8 éves)

Örülök, amikor anyuékat látom, hogy szeretik egymást, akkor nyugodt és boldog vagyok. (Anna, 4 éves)

A boldogság fontos számomra. (Nikolett, 9 éves)

Jó érzés, mikor a szívünk szabadon száll. (Ákos, 7 éves)

Angyalok

Az angyalok Isten szolgálói a mennyben. (Marcell, 8 éves)

Jézus barátai (keresztanyája). (Noémi, 4 és fél éves)

Isten küldöttei, akik elhozzák a híreket. (Dániel, 11 éves)

Az angyalok télen hozzák a karácsonyfát meg az ajándékokat. (Tamás, 10 éves)

Mindenkire vigyáznak. (Dóra, 8 éves)

Őrangyalok, akik vigyáznak rám. (Kitti, 12 éves)

Megvédik a gyerekeket. (Tomi, 9 éves)

Az angyalok azok, akik nem fordultak Isten ellen. (Ági, 10 éves)

Isten segítői, akiknek glória van a fejükön, és szárnyuk van. (Tündi, 12 éves)

Az Isten szónokai. (Eszter, 12 éves)

Istennél vannak fent a mennyben, ők Isten teremtményei. (Kriszti, 12 éves)

Glória van a fejük fölött, és repkednek. (Peti, 11 éves)

Az őrzők. (Dávid, 10 éves)

Fent, az Isten mellett élnek, és Gábiel is ez. (Matyi, nemsokára 13 éves)

Isten segítői. Lehet, hogy ők a meg nem született kisbabák. (Ildikó, 10 éves)

Akik szerettek bennünket, azok mehetnek őrangyalnak, hogy segítsenek Istennek vigyázni ránk. (Kamilla, 6 éves)

Barátság vagy barát

Az az igazi barát, aki mindig kitart mellettem. (Lilla, 8 éves)

Valakit megkedvelünk. (Dóra, 7 és fél éves)

Az a gyerek, aki jó fej, és mindenem el tudunk beszélgetni. (Peti, 11 éves)

Olyat is meg lehet beszélni egy barátnővel, amit mással nem. (Dorotya, 9 éves)

Az a barátom, aki szeret, akivel jó játszani, és ami az enyém, azt kölcsönadom neki. (Marcell, 8 éves)

Egy emberrel való kapcsolat. A barátot Isten küldte mellénk a világra. (Emese, 9 éves)

Olyan barátaim vannak, akikben megbízhatok. (Boglárka, 14 éves)

A barátok egymást támogatják. (Ákos, 7 éves)

Csak az őszinte barátság létezik számomra. (Nikolett, 9 éves)

Egy számomra kedves ember, mert megértő, és nem veszünk össze, de nem rokon. (Tündi, 12 éves)

Az a barátom, aki megbízik bennem, és nem ver át. (Eszter, 12 éves)

Akiben meg tudok bízni, mindig számíthatok rá, és egy érdeklődési körünk van. (Anna, 12 és fél éves)

Mindig együtt játszunk. (Vince, 6 éves)

A barátság az, ha valaki összebarátkozik valakivel. (Matyi, nemsokára 13 éves)

Azért szeretem a barátnőmet, mert kedves. (Lili, 10 éves)

Az én barátom Virág és Zsombor. Ha nagy leszek, hozzájuk megyek feleségül, de azért lehet, hogy csak az egyikhez. (Anna, 4 éves)

FOTO: BOTTA DÉNES

Csodatétel

Jézus csodákat tett a földön, és olyan esemény, hogy az ember nem tud olyat csinálni. (Kriszti, 12 éves)

Isten akaratával történik. (Dóra, 7 és fél éves)

Csoda az is, amikor mi a betegségünkben meggyógyulunk. (Lilla, 8 éves)

Például amikor mamáéknál anyukám elhagyta a városban a kocsikulcsát, és nem is lett meg, akkor mi imádkoztunk a testvéremmel, és féltünk, hogy nem lesz meg mégse, de azért másnap meglett. Akkor az csoda volt. (Kamilla, 6 éves)

Csodatétel: Jézus szokott ilyeneket csinálni. (Tamás, 10 éves)

Hiszek Jézus csodatételeiben. (Kitti, 12 éves)

Jézus tette a legtöbb csodát. (Dávid, 13 éves)

Amit Jézus tett: embereket meggyógyított, föltámasztott a halálból. (Dorotya, 9 éves)

Meglepő dolog, például Jézus mennybenmenetele. (Eszter, 12 éves)

Jézus tette velünk, hogy megismerjük Istent. (Ákos, 7 éves)

Meg nem magyarázható jelenség. (Peti, 11 éves)

Jézus csodás tettei. (Hanna, 8 éves)

Egyszer Budapesten a kistestvérem, Anna elveszett, pedig két felnőtt is vigyázott ránk. Én nagyon féltém, és anyukám is félt, láttam. Imádkozott ő is, de nekem is mondta, hogy imádkozzak azért. Segítettem neki, mert én szeretem a kistestvéremet, pedig sokszor undok, és akkor Isten megadta, és megtaláltuk, és az csoda volt. (Noncsi, 8 éves)

Mondjuk a vak meggyógyítása. (Dávid, 10 éves)

Jézus, mielőtt nem halt meg, csodákat csinált. (Matyi, nemsokára 13 éves)

Nekem csak soká lett barátom, és hogy most már kettő is van, az nekem csoda. (Viki, 8 éves)

Az, amikor valami történik, és nem számítok rá. (Lili, 10 éves)

Sok csodát láttam már, mindig úgy kezdődött, hogy valami nagyon kellett volna, és nagyon nem akart úgy lenni. (Noncsi, 8 éves)

Egyszer defektes lett az autóm, anyukám imádkozott, és mi is próbáltunk, és utána mondta, hogy majd meglátjuk, hogy Isten fog küldeni angyalokat segíteni. És küldött is kettőt! Az egyiket Józsinak hívták. (Kamilla, 6 éves)

Amikor építkeztünk, a kőműves bácsik mindig csak megígérték, hogy jönnek, és aztán mégse, anyukám meg rosszkedvűek voltak, és mondták, hogy mi is imádkozzunk már. Akkor mindenki imádkozott, még a testvérem is, de ő csak annyit, hogy ámen, de azért Isten értette, mert másnap reggel jöttek az építkező bácsik, és elkezdődött az építés. (Anna, 4 éves)

Száz éve született Isten diplomatája, Dag Hammarskjöld (II.)

► A svéd származású **Dag Hammarskjöld** (1905–1961) az ENSZ második főtítkára volt, aki a hidegháború évtizedeiben, 1953–1961 között Isten diplomatájaként igyekezett segíteni a béke fennmaradását Földünkön. Szolgálatára során Isten előtti felelősséggel ült tárgyalóasztalhoz mindenkiel. Ez a magas lelki-erkölcsi mérce az oka, hogy sokan mindmáig az ENSZ legnagyobb hatású vezetőjének tartják, aki példamutató módon bizonyította politikai és erkölcs, politika és lelkiesség összekapcsolásának a lehetőségét. Az idén az ENSZ-ben, Svédországban és sok más országban is előadások, konferenciák, filmek, vándorkiállítások, koncertek, szoboravatások tanúskodnak arról, hogy Hammarskjöld mennyire él és hat mai világunkban is. Az alábbi írás a lapunk ez évi 9. (február 27-i) számának 6–7. oldalán megjelent cikk folytatása.

Ha valakire a világpolitika felelős posztján ráillik, hogy őt is, sőt ott igazán Jézus Krisztus „jó vitéze”, bizonyágtéve, nagykorú világi keresztény volt az elvilágiasodás legcsekélyebb jele nélkül, akkor ez Dag Hammarskjöldről kétségtelenül elmondható. Halála után felfedezett lelki naplója, a *Vägmärken* (Útjelző) szerint szinte naponta, illetve minden jelentős élethelyzet előtt, alatt és után Istenhez fordulva – coram Deo, az ő színe előtt, ahogy a teológia mondja – igyekezett meghozni személyes életében és a világpolitikában nemzetek, milliók életét befolyásoló döntéseit. Mind a magánéletben, mind a közügyekben megvalósította, élte a protestáns hit sarkalatos tételeit: egyedül hit által, a Szentírásra támaszkodva és Jézus Krisztusra tekintve töltötte be „minden hívó egyetemes papi szolgálatának” reá kímért teendőit.

Hammarskjöld titka: bibliás hite

Az ENSZ főtítkárákat New Yorkban gyakran látták, amint egyedül látogatja a különböző keresztény felekezetek templomait. Ilyenkor magába merülten üldögélt. A lelkeseknek azt a kérését, hogy lehetőség szerint rendszeresebben jöjjen istentiszteletre, udvariasan, de határozottan elutasította, hiszen minden percét hivatalos teendői kötötték le. Ugyanakkor a hitet a legszemélyesebb köztügynek tekintette, amiről adott pillanatokban nem is hallgatott.

Nem lehet említés nélkül hagyni, hogy a *zsoltaros főtítkár* naponta olvasta, tanulmányozta az élet igéjét. 1954 decemberétől rendszeresen bevesz naplójába idézeteket angol nyelvű Bibliájából. Életének és a világpolitikának a válságosabb időszakokban megkoszosodnak az igék. Huszonegyszer citál zsoltaroverset, nyolcszor evangéliumi verset (Mátétól, Jánostól), egyszer a *Jelenések könyvét*, valamint *Ezsaiást* és *Mózes első könyvét*. Több-ször említi a 139. zsoltaort. Élete utolsó évében, 1961-ben is csak úgy sorjáznak a zsoltaordézetek (109,25–26; 73,16–17; 60,4; 78,35). A 73. zsoltaort kétszer is idézi: „Elgondolkoztam rajta, meg akartam érteni, de túl nehéznek tűnt nekem. Végül elmentem Isten szent helyére, és megértettem, hogy milyen végük lesz” – vajon mire gondolhatott, mi lehetett az, amiért újra visszatér ehhez az igéhez? Az utolsó bibliai idézet 1961. augusztus 2-áról datálódik, halála előtt jó másfél hónappal: „Meggondolták, hogy Isten a kösziklájuk, a feleséges Isten a megváltójuk.” (78,35)

Említessék most Hammarskjöld élő hitére, igazi belső koordinátáira egyetlen példa. A zsoltaors korszak 1954. decemberével kezdődik. 10-én közbenjárásra kérik föl egy nemzetközi konfliktus megoldása érdekében: Kínába kellett utaznia, hogy kieszaközölje tizenöt amerikai pilótának az USA-ba való hazaengedését. A nem veszélytelen megbízatás teljesítésének kezdetekor, az első este le első zsoltaorbejegyzését naplójába: „Szólott egyszer az Isten, és ezt a két dolgot értettem meg: Istennél van az erő; nálad van, Uram, a szeretet. Te megfizetsz mindenkinek tettei szerint.” (Zsolt 62,12–13)

Elutazik Kínába. Az év vége ott éri. Pekingben december 30-án ezt jegyzi be naplójába angolul: „Ha a hajnal szárnyaira kelnek, és a tenger tulsó végén laknak, kezed ott is elérne, jobbold megragadna engem.” (Zsolt 139,9–10) Mi ez, ha nem az Isten vezetésében való feltétlen bizalom, annak hite

és bizonyossága, hogy bárhová is kerülünk, az Úr keze velünk van?! Messze az ENSZ székházától, Amerikától, egy politikailag ellenséges világban egyes-egyedül nagyon is rászorul az ige bátorítására. Saját félelmeivel szemben is megbátorodik a lelke.

Politika – etika – felelősség együtt

Nem kétséges, hogy Hammarskjöld hatalmas szellemi és politikusi teljesítményének háttérében hitén kívül politikai etikájának volt a legnagyobb felhajtóereje, szerepe. Annak a rendkívüli szintézisnek mutatta fel példáját, amelyre csak a legkiválóbbak képesek: a maga felelős helyzetében következetesen és szervesen egyesítette a politikát és az etikát. Nem véletlen, hogy egyik skót méltója szerint „vitathatatlan, hogy Hammarskjöld a legnagyobb államférfi, akit a politika *Abraham Lincoln* óta felmutathat”.

Ezt a rendkívüli teljesítményt, a politikusi titkát sokan és sokféleképpen elemezték. A legalaposabb munkát *Manuel Fröhlich*, a jénai egyetem fiatal politikatudományi professzora végezte el 2002-ben: közel ötszáz oldalas könyvet írt Dag Hammarskjöld politikai etikájáról. Könyvében külön fejezetet szentel a politikai etika szellemi háttér feltárásának. Ebben elemzi a családi hagyományok szerepét a későbbi államférfi etikus gondolkodásának kialakulásában, a semleges svéd hivatalnoki közszolgálat, illetőleg *Nathan Söderblom* evangélikus érsek hatását. Részletesen reflektál naplójára mint erkölcsi erővonalainak tárházára, kimutatja a keresztény misztika szerepét etikus gondolkodása kialakulásában, az etika, az értelem és az egyetemes gondolkodás szövetségét jellemében. Külön részben vizsgálja meg *Albert Schweitzer* etikájának és filozófiájának vonzását, elemzi levelezésüket, ugyanígy *Martin Buber* politikai filozófiájának hatását és levelezésüket is részletesen bemutatja.

Hammarskjöld különösen az eltömegesedés veszélyeire ébredt rá a jeruzsálemi tudós *En és Te* című könyvének olvasásakor, amelynek svédre való fordításával még utolsó, tragikus repülőútján is foglalatosskodott. A felismerés így summázható: az ember elvét, elrontja egész életét, ha nem él a csodálatos istenközöség bensőséges kapcsolatával, ha nem fedezi fel Istent a legvonzóbb „te”-ként!

Hammarskjöld mindig összekötötte a személyes etikát a nemzetközi felelősségvállalással. Az etikus gondolkodás és a politikai cselekvés többszintű megvalósulásának számos példájával találkozunk Hammarskjöld tevékenységében: a bizalmas diplomáciában, az ENSZ kék inges – békefenntartó – csapatainak létrehozásában, a nemzetközi civil szolgálat szorgalmazásában.

Albert Schweitzer döntő hatása

Hammarskjöld naplójában és néhány beszédében közvetlen utalás történik a jelentős svájci gondolkodó, evangélikus orvos-teológus, Bach-interpretátor etikájának és Jézus-életrajzának megállapításaira. Az első nyomon követhető jelzés az, hogy Hammarskjöld hitet tett Schweitzer etikája mellett, amelyet közismerten áthatott az élet tiszteletének és védelmezésének a gondolata. A lambarénéi őserdei kórházból Schweitzer 1953. december 19-én ír levelet Ham-

marskjöldnek, aki akkor már az ENSZ főtítkára. Ebben a francia nyelvű levélben a „nagy fehér orvos” (ahogyan őt afrikai bennszülött betegek hívták) afeletti örömet fejezi ki, hogy az ENSZ-főtítkár a *szolgálatban* találja meg hivatását.

Válaszában Hammarskjöld utalt arra, hogy mennyire fontos számára a lelki alapok, az elméleti tisztánlátás és az ENSZ gyakorlati munkájának az összekapcsolása. Erre ösztönzi őt példamutató módon Schweitzer életműve. Tőle veszi át teljes tudatossággal a „megvalósítható béke” gondolatát. A főtítkár megvallja levelében azt is, hogy neki Schweitzer afféle igazi ötletadó és a haladás gondolatának a képviselője, kiváltképpen a *békés koegzisztencia* eszméjének megfogalmazásával.

Hammarskjöld átültette Schweitzer gondolatait – az élet tiszteletének eszméjét – a nemzetközi politika területére. Schweitzer eredetileg ezt így fogalmazta meg: „Az emberiség történetének menete hozza magával, hogy nemcsak egyének válhatnak etikai személyiségekké az

élet tiszteletének etikája révén, hanem népek is.” A schweitzeri alapelvet: „Mind den élet élni akar más élettel együtt, melyek szintén élni akarnak”, Hammarskjöld a hidegháború nemzetközi viszonyaira átültetve így fogalmazza át: „Mind den állam élni akar más államokkal együtt, melyek szintén élni akarnak!”

Schweitzer 1961 márciusában jelentkezik újra; levele a féltő szeretet hangján szólal meg: „Mióta olyan borzalmasan folynak az ügyek Kongóban, napról napra, néha még éjjel is Önre gondolok, mi mindent kell elviselnem, és mennyi küzdelme lehet. A hátalanság és a hajszá, amelyet Ön ellen indítottak, hihetetlen. De ezek nem lesznek úrrá Ön felett. Mint »öreg afrikai«, azon a véleményen vagyok, hogy kevesebb halálos áldozat lenne, ha az afrikaiak egymással szembeni ellenségeskedését hagynánk kiélni, mint ha kívülről beavatkozunk harcaikba. Az indiai csapatok jelenléte igen veszélyes. Ki hiszi el, hogy ezek valóban ENSZ-csapatokként lépnek fel, vagy bárki is ennek tekintené őket?”

Mindkét gondolkodó azt vallotta, hogy a misztika és az etika összefügg. A pusztán észérvek és válaszok nem elégítik ki az embert, aki rákérdez az élet és a világ értelmére. A misztikus tapasztalatok nem az ellenpólust képezik ebben a folyamatban: ész és misztika egészségesen kiegészítik egymást. A misztika nem világtól elforduló magatartást jelent, melynek egyedüli célja a belső tökéletesedés. Nem öncél; egy másfajta, minőségibb életforma, cselekvés, magatartás kialakítása a célja. Schweitzer így fogalmazott: „A misztika sohasem létezik önmagáért. Ez nem a virág, hanem csak a kelyhe. A virág maga az etika. Az a misztika, amely csak önmagáért létezik, olyan, mint a megízeltetlen só...”

A *szolgálat etikája* szintén összekötötte ezt a két rendkívüli személyiséget. Kiváltképpen a lambarénéi leprakórház példája győzte meg erről Hammarskjöldöt. Ez az etikai tett az élet tisztelete elvének gyakorlati megvalósítása. Ez a modern Krisztus-követés. Az élet tiszteletének az etikája nem más, mint Jézus szeretetparancsának megvalósítása, betöltése. Hogy milyen erősen hatottak Hammarskjöldre ezek a gondolatok, azt jól mutatja egy 1942-ből származó naplójegyzete: „Legbelsőbb teremtő akarunk jól sejt, miként tud egyetértésre jutni másokkal, átérzi saját egyetemességét – s megnyílik előtte annak az erőnek a megismerése, amelynek az akarat csak hírnöke lehet.”

Csak a szellemi hasonlóság, a hitbeli és erkölcsi világkép sok közös eleme ad magyarázatot arra, hogy az ENSZ-palota 38. emeletének magasából a világ eseményeit elemző, segítő diplomata és a lambarénéi leprakórház beteg négeri között, a „földszinten” szolgáló tudós prédikátor miért vélekedett hasonlóképpen a világ dolgairól.

Mindezek alapján megállapíthatjuk: Hammarskjöld életében páratlan világgossággal kapcsolódott össze a keresztény hit és a tolerancia, a magas etikai mérce a politikai lehetőségek ésszerű felhasználásával – ahogyan azt a 20. században még *Max Weber* protestáns felelősségetikája és *Bonhoeffer* felelős helytállása is példázta. Ezért Hammarskjöld az élet oly távolinak tűnő tartományainak szerves összekapcsolásával, Isten diplomatájaként még jócskán előttünk jár. Legalább negyven esztendővel.

■ DR. BÉKEFY LAJOS

„Mind den élet élni akar más élettel együtt, melyek szintén élni akarnak” (Albert Schweitzer)

Válogatás Dag Hammarskjöld legszebb gondolataiból

■ Válogatta és fordította DR. BÉKEFY LAJOS

Isten nem hal meg azon a napon, amelyen nem hiszünk több személyes létezésében. Mi azonban meghalunk azon a napon, amelyen az életünk többé már nem sugározza annak a csodának a visszfényt, amely a minden értelmén túli fényforrásból táplálkozik.

Aki Isten kezére hagykozott, az minden emberrel szemben szabad: egészen szabad, mert jogot adott másoknak ahhoz, hogy ítélkezzenek.

„Legyen meg a te akaratod...” – Amit kérek, szinte lehetetlen: legyen értelme az életnek. Amire törekszem, szinte lehetetlen: az én életem is hadd legyen értelmes. Merek kételkedni, s nem is tudom, hogyan fogom majd elhinni, hogy nem vagyok egyedül.

Igent mondani az életre ennyit tesz: igent mondani önmagadra. Igent azokra a tulajdonságokra is, amelyek a legnehezebben változtathatók át kísértésből erővé.

„Legyen meg a te akaratod...” – Hagyj fel azzal, hogy minden kicsi dologban a

sorsra hivatkozzál, próbálj inkább valamit feladni egyéni érdekeidből; hagyj fel azzal, hogy érdekeidet másokra a legnehezebb, legszebb szavakkal terheled rá – feltéve, ha mindazt, ami megvalósul, engedted föléd nőni – hit által.

„Legyen meg a te akaratod...” – Biztosítsd elsőbbséget belső világodnak a külsővel szemben, a léleknek a világgal szemben, bárhova is vezessen ez. Vigyázz, nehogy közben a belső érték a külső álarcává váljon, sőt inkább válj vakká, amikor tapasztalod, hogy egy belső érték milyen keveset vagy semmit sem jelent a külső alapján ítélő emberek szemében.

Még néhány év, s azután? Az életnek csak tartalma adhat értelmet – másokért. Életem másokat segítő értékek nélkül rosszabb a halálnál. Ezért – ebben a nagy egyedülletben – másoknak szolgáljak. Ezért: milyen hihetetlenül nagy ajándék, amit kaptam, s milyen helyénvaló, hogy ezért „odaáldozzak mindent”.

A megbocsátás megszakítja az ok-okozat láncolatát, mert aki szeretetből bocsát meg neked, az vállalja a felelősséget azért, amit te cselekszel. És ez részéről mindig áldozatot jelent. Szabadságod ára, amelyet valaki más szerez meg neked az ő áldozatával, az, hogy te magad

is késszé és hajlandóvá válsz arra, hogy hasonló módon tedd őt szabaddá – mindegy, miként.

Abban a hitben, ami valójában „Isten egyesülése az emberi lélekkel”, egy vagy Istennel, ő egészen benned van, érted van körülöttem is mindenben. E hitben szállsz alá saját mélységeidbe, hogy ott találkozzál másokkal, engedelmesen az egybeolvasztó fényben. Mindenek érted vannak körülöttem, hogy egészen Istenre maradj még magányoddal is. Tetteink a teremtetők aktusok folytatásai, s ezt tudatosítod magadban, hiszen felelősséggel tartozol, amit az az erő hangol fel benned, ami túl van már a tudaton, hiszen ez alkotta meg az embert. Szabad vagy a dolgoktól, mégis találkozol velük abban az élményben, ami a kijelentés döntő erejében és a felszabadító tisztaságban rejtőzik. E hit által, ami „Isten egyesülése a te lelkeddel is”, mindennek, de mindennek értelme van. Így élj, így használj azzal, amit Isten a kezre bízott!...

Minden nap az első – minden nap egy élet. Az Istenben való élet nem menekülés, hanem a teljes belátáshoz vezető út. Így hát az önismeret előfeltétele az élő kapcsolat Istennel, aminek révén világos útmutatásokat tudunk követni, s ezáltal győzelemhez és megbocsátáshoz jutunk – magunk felett és magunktól.

HETI ÚTRAVALÓ

Isten a gőgösöknek ellenáll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad. (1Pt 5,5)

Szentháromság ünnepe után a tizenegyedik héten az Útmutató reggeli igéi gőgös és alázatos emberek életpéldái által figyelmeztetnek bennünket arra, hogy mindig kegyelemre szorulunk. A farizeus hálát adott azért, mert nem olyan, mint „a többi ember”, míg a megvetett vámszedő ezt kérte: „Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek.” (Lk 18,13) Az ő szívből jövő kiáltása talált meghallgatásra; Isten igaznak tekintette őt, mert „nagy a mi Urunk és igen erős, bölcsessége határtalan” (Zsolt 147,5). Heti igéinket Jézus általános érvényűvé teszi: „Mert mindenki, aki felmagasztalja magát, megaláztatik, aki pedig megalázza magát, felmagasztalatik.” (Lk 14,14) Reformátorunk szerint „ez a farizeus a második kőtáblát is megtapodja. Nemcsak Isten ellen vétkezik, hanem felebarátja ellen is gyűlölködik.” Csak annak van helye Isten hájlekában és országában, aki tudja magáról, hogy érdem szerint egyikben sincsen helye. Ezeknek mondja kétszer is biztatásul Pál: „...kegyelemből van üdvösségetek...” (Ef 2,5,8) A jó cselekedeteket – hitünk gyümölcseként – a szeretet életformájában tudjuk csak véghezvinni, hálából az ingyen elnyert kegyelemért. S eközben „felfedezhetjük”, hogy a hit is Isten kegyelmi ajándéka életünkben! A heti igékből élénk kerülő alázatos emberek példája erősítsen minket a mindennapok hitharcában, hogy tudván tudjuk: akiket Isten elhívott, azokat meg is igazította, mivel az Izraelnek adott messiási ígéret a „pompás cédrusban” már beteljesült. S vezérigénk előképét is felfedezhetjük az Úr szavaiban, mert amit ő kijelent, azt meg is teszi: „...én, az Úr, teszem alacsonyvá a magas fát, és magassá az alacsony fát.” (Ez 17,24) Isten ellenáll a romlott, bűnös városok lakóinak: „Az Úr pedig kénköves tüzes esőt bocsátott Sodomára és Gomorára, az Úrtól, az égből.” (1Móz 19,24), de az alázatos Lót és leányai megmenekülhettek az Úr kegyelméből a közeli, kicsiny városban, Cóarban. A Jézust Úrnak elismerő pogány asszony közbenjáró imádsága – alázatos, bátor és kitartó hite által – kegyelmes meghallgatásra talált: „Látta, hogy a gyermek az ágyon fekszik, és az öröög már kiment belőle” (Mk 7,30). Az alázatos Péter mindhárom intését vegyük nagyon komolyan: legyünk önkéntes és készséges pásztoraik a reánk bízottaknak; engedelmeskedjünk az idősebbeknek, akik többnyire – mint „vének” – előjáróink is; s „egy más iránt pedig valamennyien legyetek alázatosak” (1Pt 5,5)! Az Urat háromszor le- és megtagadó, de a bűnét alázatosan, sirva megbánó Péter is kegyelmet nyert; „megfordult az Úr, és rátekintett Péterre. Péter pedig visszaemlékezett az Úr szavára...” (Lk 22,61) Mi milyen „sorsfordító” igékre emlékezünk? Isten is emlékezik népére, s a kevély, megerősített várost megalázza, földig rombolja, de Jeruzsálem, az erős város és lakói, az igaz és hűségű nép kegyelmet kap, és békére lel, „mert az Úr a mi kősziklánk mindörökké” (Ézs 26,4). Ezt a háláinkat mi már ezzel a szöveggel (is) énekelhetjük: „Erős vár a mi Istenünk...” (ÉÉ 256,1)

■ GARAI ANDRÁS

Hammarskjöld imái

Engedd meg, hogy végigvigyem azt, amit el tudtam kezdeni. Engedd meg, hogy mindent odaadjak, még akkor is, ha nem vagyok bizonyos abban, hogy ezzel „növekedni” fogok...

Te, aki minket szabadnak teremtettél, S te mindent látsz, Ami történi, S mégis biztos vagy a győzelemben, Te, aki most az vagy közöttünk, Aki elszenvedi a legnagyobb egyedülletet, Te – aki egyben én is vagyok, Hordozhatok valamit a te terhedből, Amikor az óráim elérkeznek – Megengeded?

„– És hamar leszáll az éj” Azért, ami elmúlt: hála, Ami jön, arra mindenestől fogva: Igen!

Előttem, Atyám, Igazságosságban és alázatban, Vele, testvérem, Hűségben és bátran, Benned, ó, Lélek, Teljes csendben.

Mindenható... Bocsásd meg nekem Kételyeim, Haragomat, Büszkeségemet. Takarj be engem Kegyelmeddel. Állíts talpra Szigoroddal.

Tiéd – mert a te akaratod a sorsom, Neked szentelve – mert sorsom az, Hogy használjanak És elhasználdjam, Akaratod szerint.

Szenteltesd meg a te neved, De ne az enyém, Jöjjön el a te országod, De ne az enyém,

Legyen meg a te akaratod, De ne az enyém, Békességet adj nekünk teveled, Békességet az emberekkel, Önmagunkkal, És szabadíts meg a félelemtől!

Könyörülj meg rajtunk, Urunk. Könyörülj meg rajtunk, Hogy téged tudjunk követni Szerettedben és hitben, Igazságosságban és alázatban, Önfegyelmével, Hűséggel és bátran, S csendben Megérkezni hozzád!

Adj, Uram, tiszta szellemet, Hogy láthassunk téged. Alázatos szellemet, Hogy meghalljunk téged. Szerető szellemet, Hogy szolgálhassunk neked. Hívó értelmet, Hogy megélhessünk téged.

A te fuvallatodban, A te fényedben Milyen semmiség minden más, Mennyire kicsinyek is vagyunk S mégis boldogok Abban, Aki az igazán hatalmas.

Ezért annak szeretetével, Aki mindeneket ismer, Annak türelmével, Akinek már a most is örök, Annak igazságosságával, Aki soha nem okozott csalódást, Annak alázatával, Aki minden aljasságot megtapasztal.

Kedves Gyerekek!

GYERMEKVÁR

Rovatgazda: Boda Zsuzsa

► A nyári hónapokban biztosan ti is sokfelé kirándultok. Talán vízpartra mentek, vagy egy szép múzeumba, de az is lehet, hogy egy régi várhoz vezet majd utatok. A szünidőben négyszer olvashatjátok a Gyermekvár rovatát az *Evangelikus Életben*. Minden alkalommal egy-egy képzeletbeli kirándulást teszünk a Biblia segítségével olyan köépületekhez, városfalakhoz, ahol az Isten megmutatta hatalmát. A történetek végén találtok egy-egy rejtvényt is; a megfejtésüket küldjétek el a szerkesztőség címére (*Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.*). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár. A negyedik rész után sorsolást tartunk, amelyen három szerencsés megfejtő ajándécsomagot nyer. Aki minden alkalommal beküldi a helyes megfejtést, annak a neve négyszer kerül a kalapba, így nagyobb esélye van arra, hogy nyerjen.

3. Ninive (Jónás könyve)

Jónás prófétát az Úr Ninivébe küldte azal a feladattal, hogy figyelmeztesse a lakosokat: ha továbbra is gonosz módon fognak cselekedni, és nem térnek le a rossz útról, elpusztítja a várost.

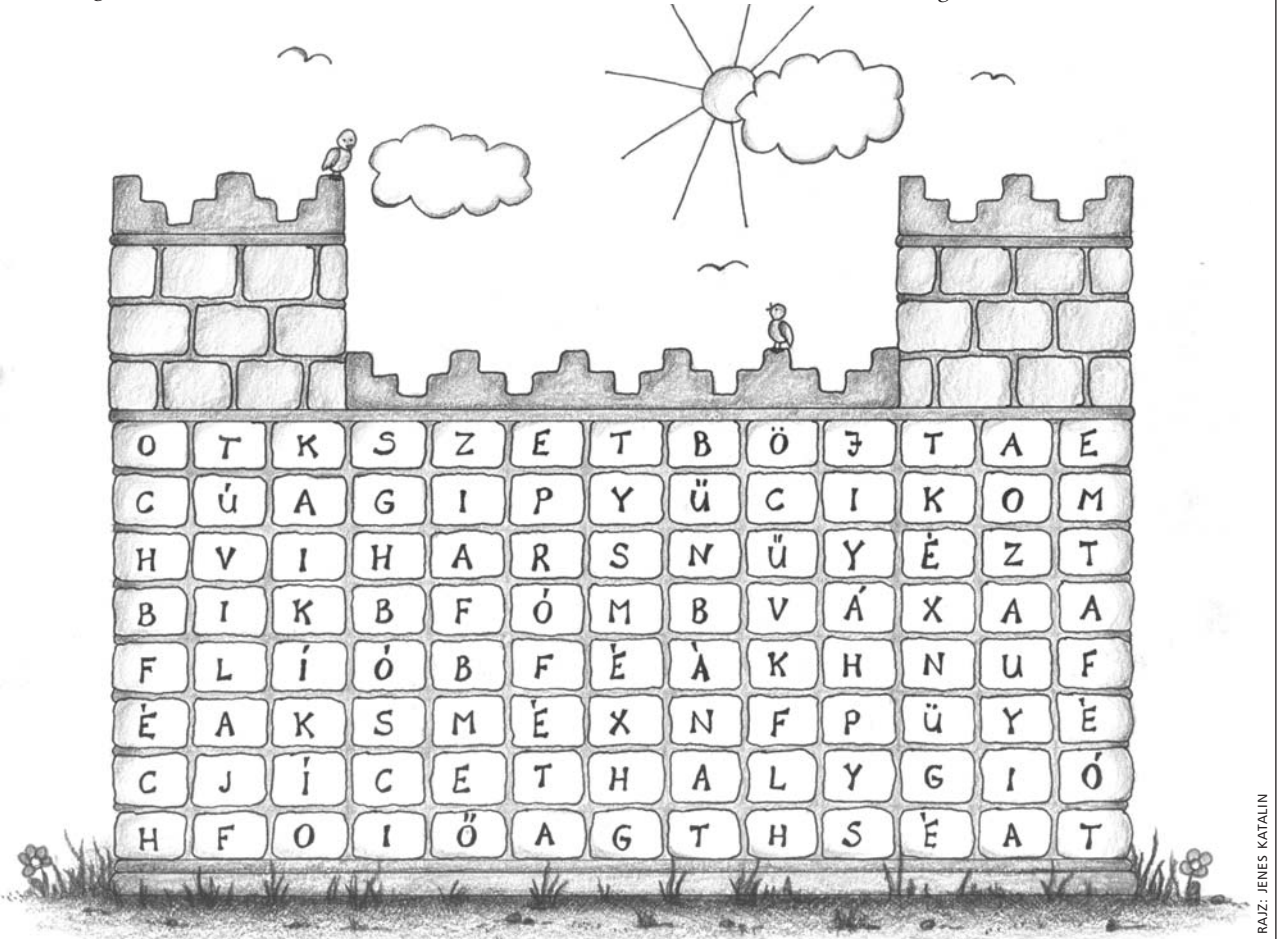
Jónás először nem akart engedelmeskedni, ezért egy épp az ellenkező irányba induló hajóra szállt fel. Az Úr azonban megbüntette őt: viharral küldött a

tengerre, és a hullámok csak akkor csitulnak el, amikor Jónást a vízbe dobták. De az Úr nem kívánta a halálát, ezért egy cethalal rendelt oda, amely bekapta a prófétát, és három nap múlva kiköpte a szárazföldre. Jónás most már teljesítette a rábízott feladatot, és Ninive utcáin hirdette az Úr üzenetét. A város lakói negyven napot kaptak Istentől arra, hogy megbánják a bűneiket. Jónás ezt az időszakot a hatalmas város falain kí-

vül, egy bokor alatt hűsölve töltötte, és onnan akarta végignézni Ninive pusztulását.

A nép azonban királyával együtt nagyon megbánta mindazt a rosszat, amit tett; bocsánatkérése jeleként az egész város böjtölt. Az Úr pedig nem pusztította el Ninivét, amely olyan nagy volt, hogy három napig tartott átmenni az egyik végéből a másikba, és amelyet olyan szeretettel teremtett meg.

Olvasd össze város falának tégláira írt betűkből az öt elrejtett szót! Csak függőleges és vízszintes irányban keress! A magánhangzók hosszúsága is számít.

Szász evangélikusok földjén

Királyföldön, az egykori Segesvár és Medgyes szász székek határán vizutunk – mindössze néhány kilométerre az egyik leggyönyörűbb, történelmi emlékekben igen gazdag szász–magyar városból, Erdélyország egyik világörökség-helyszínétől, Segesvártól. A szászöldi lutheránusok egykor kiterjedt településhálózatának egyik tipikusnak nevezhető községében, Dánoson keressük-kutatjuk evangélikus eleink épített és szellemi örökségét.

A falu elnevezése magyarul Dános, a helyi németek nyelvén Dunesdorf, a románok pedig Danesként ismerik, de hosszú történelme során tucatnyi más névváltozata előfordult. A települést először 1486-ban említik; ekkor Danusként ismert.

1488-ban a települést harmincnyolc család lakja, malom működik benne, és iskolája is van. Páratlan szépségű a jelenleg is jó állapotú, tipikus szász erőd-

templom, melynek anyakönyve 1756-tól tartalmaz adatokat. A 19. században a falunak már vasútállomása, posta- és táviróhivatala, postapénztára is üzemel, valamint igen élénk fa- és borkereskedelmet folytat.

Lakói évszázadokon át többségükben evangélikus szászok, illetve kis számban románok voltak. Dél-Erdély etnikai átrendezése azonban Dánost sem kerte el: a legutolsó, 2002-es népszámlálás adatai szerint a 4835 fős összlakosság 77,62%-a román, jelentős a 16,44%-ot kitevő cigányság aránya, és mindössze 138 (2,85%) szász és 139 (2,87%) magyar lakja. A felekezeti adatokat tekintve 141-en (2,91%) mondták magukat zsinatpresbiteri evangélikus-lutheránusnak, 6 fő (0,12%) pedig ágostai hitvallású evangélikusnak – az ortodox honfoglalás eredményeként 90,38%-ra rúgó görögkeleti hívek tengerében.

■ REZSABEK NÁNDOR

ISTENTISZTELETI REND / 2005. augusztus 7. – Budapest

Szentháromság ünnepe után 11. vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Lk 18,9–14. Alapige: Fil 3,7–14. Énekek: 456., 402.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Balicza Iván; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Balicza Iván; II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé de. 10. (úrv.) Brebovszky Gyula; II., Modori u. 6. de. 3/4 II. Gyekiczky János; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10. Gálos Ildikó; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. Hokker Zsolt; Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38. de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; Káposztásmegyér, IV., Tóth Aladár út 2–4. de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Smidélusz Gábor; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Cselovszky Ferenc; VII., Városligeti fasor 17. de. 11. (úrv.) Szirmai Zoltán; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. Kertész Géza; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák) Hlacsok Erika (pozsonyi teológushallgató); VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. Kertész Géza; VIII., Vajda P. u. 33. de. 9. Smidélusz András; IX., Gát utcai római katolikus templom de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. fél 11. (úrv.) Smidélusz András; X., Kerepesi út 69. de. 8. (úrv.) Johann Gyula; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) Blázy Árpád; de. 11. (úrv.) Blázy Árpád; du. 6. Blázy Lajos; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. Blázy Árpád; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) Kóháti Dorottya; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) Bácskai Károly; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. (úrv.) Kende György; XIII., Frangepán u. 41. de. fél 9. Kende György; Zugló, XIV., Lőcsei út 32. de. 11. (úrv.) Johann Gyula; XIV., Gyarmat u. 14. de. fél 10. (úrv.) Johann Gyula; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Kende K. Péter; Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom) de. 10. Bátovszky Gábor; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11. de. 10. (úrv.) Szabados Regina; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24. de. 9. (úrv.) Blatniczky János; Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9. (úrv.) Kósa László; Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111. de. fél 11. (úrv.) Kósa László; Rákocsaba, XVII., Péceli út 146. de. 9. Wiszkidenszky András; Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. Wiszkidenszky András; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. (úrv.) dr. Korányi András; Kispeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; Pesterszébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; Budafoke, XXII., Játék u. 16. de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. (úrv.) Endreffy Géza.

ISTENTISZTELETI REND / 2005. augusztus 7. – Balaton

Badacsonytomaj de. 9.; Balatonalmádi du. 4.; Balatonboglár de. 11.; Balatonfenyves (református templom) du. 6.; Balatonfüred de. 9.; Balatonfűzfő (református templom) du. fél 3.; Balatonszárszó (evangélikus üdülő) de. 9.; Felsőöregcse de. 11.; Fonyód u. 4.; Hévíz du. fél 5.; Keszthely de. fél 11.; Kőröshegy (református templom) du. fél 3.; Kőtcse de. 10.; Kővágóörs de. fél 12.; Mencshely de. 11.; Nemesleányfalu du. 2.; Révfülpöl de. 10.; Siófok de. 10.; Szentantalfa de. háromnegyed 10.; Veszprém de. 10.; Zamárdi du. 4.; Zánka de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELEK

Balatonboglár de. fél 10.; Hévíz de. fél 10.; Siófok (kápolna) de. fél 10.

Klell Erzsébet

1929–2005

Az egyházban csak Baba névnek nevezett szeretett diakonissza nővér, Klell Erzsébet 1929. október 28-án született Győrött. Négyen voltak testvérek, ő volt a legfiatalabb. Már kisgyermek korától kezdve érdekelte a Biblia, melyet nővére fiókjában lelt meg, és rendszeresen olvasott. Saját elmondása alapján tízévesen egy érdekes, egész életére kiható álma volt: Jézus jeruzsálemi bevonulását látta maga előtt, és tisztán hallotta a Mester szolgálatra elhívó hangját. Ettől kezdve még buzgóbban olvasta a Szentírást, de még sokáig nem határozta el magát. Középiskolás korában egy alkalommal Kovács Géza – később győri lelkész – evangélizációján ismét szívhez szólóan érintette meg a hallott ige üzenete: „Így mivel langyos vagy, és sem meleg, sem hideg: kiköplek a számból.” (Jel 3,16) Ez újabb jel volt számára Jézus követésére.

A végső döntést azután érettségi előtt, egy ifjúsági csendesnapon hozta meg, amikor egy biznyságtétel után felállt, és a résztvevők előtt elmondta határozott döntését, miszerint diakonisszaszolgálatra jelentkezik. Az akkori ébredésnek köszönhetően tizenkettedmagával lépte át 1950. szeptember elsején a győri anyaház kapuját. Az újonnan belépő fiatal diakonisszák magas létszáma felpezsdítette a ház életét. A nővérek délelőtt tanultak, délután pedig ellátták a feladatukat. Időseket ápoltak, kertet rendeztek, takarítottak, és konyhai munkát is végeztek. Klell Erzsébet éppen gyerekeket üdül-

tettet Sopronban a későbbi vendégház helyén, amikor eljutott hozzá a szomorú hír, hogy november 30-ig az összes diakonisszának el kell hagynia az anyaházat. Csak néhány bútorot vihettek magukkal. A rend feloszlása után hazament, és három évig csak nővére gyermekeire vigyázott. 1953-ban elhelyezkedett, először egy élelmiszer-kiskereskedelmi központ irodájában, majd később az SZTK nyugdíjosztályán. Mindkét helyen irodai munkát végzett.

Már nyugdíjas volt, amikor a soproni Zerge utcában lévő Evangélikus Vendégház épülni kezdett; a munkálatokban ő is segédkezett. Amikor a ház megnyílt, megbízták a vezetésével. Amikor Győrbe való visszaköltözése után, 2002 októberében a győri Öregtemplomban beiktatták az ottani dia-

konissza-anyaház főnök asszonyának, ezt a szolgálatot cserélte fel a házfőnöki teendővel. Akkor úgy fogalmazott, hogy ha egy ajtó becsukódik az ember előtt, Isten mindig nyit egy másikat. Kilenc nővér bízott rá az anyaházban, akik békés, testvéri közösségben éltek. Ő volt a legfiatalabb közöttük. Felelősséget érzett az iránt, hogy ezt a kis közösséget a lehető legtöbb szeretettel töltsék meg.

Régóta fennálló, súlyos betegsége elhatalmasodott; 2005. július 11-én elhunyt. A győr-nádorvárosi temetőben egykori nővértársai mellett helyezték örök nyugalomra. Temetésén Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke Róm 8,28 alapján hirdette Isten igéjét János Attila győri megbízott igazgató lelkész és Welter Rezső szerzetesi és anyaházi igazgató lelkész liturgikus szolgálatával. Ravatalánál megjelentek a gallneukirchener diakonisszaközösség és a Fébé Evangélikus Diakonissza Egyesület tagjai, valamint a soproni gyülekezet képviselői is.

Aki ismerte, soha nem felelt fáradhatatlan alakját, ahogyan diakonisszaruahában, főköttövel járt, így is hitvallást téve Mesterének követéséről. Mindig azt vallotta, hogy amit tesz, azt az Úr iránti szeretetből teszi, és a hála által válik Isten készséges szolgájává. Szolgálatának vezéregyje is erről szól, mely Jézus szavait idézi: „Ha valaki első akar lenni, legyen mindenki között az utolsó és mindenki szolgálója.” (Mk 9,35)

■ MENYES GYULA

Három határkő

Joób Olivér lelkész és Joób Olivérné Krompecher Judit emlékezete

Nyíregyháza, 1969. június 1.

Egyszerű évközi vasárnap, mégis tele van a templom emberekkel. Könnyes szemmel, reszkető szájjal énekelünk, csak a lelkész hangja nem remeg; tisztán, határozottan csendül fel az ige: „Áldott legyen az Isten, és a mi Urunknak, Jézus Krisztusnak Atyja, aki megáldott minket minden lelki áldással... (..) Hogy legyünk mi magasztalására az Ő dicsőségének...” (Ef 1,3–14; Károli-fordítás)

Mi történik itt? Joób Olivér búcsúzik – harmincevi parókus lelkézi szolgálat után – attól a gyülekeztől, amelyért élt, és amelyről így vall: „Isten színe előtt mondom, hogy sohasem haboztam akár a saját egyéni vagy családi érdekeim feláldozni a gyülekezetért...”

Akkor mégis miért búcsúzik? Az ateista, egyházellenes rendszer szemében szálla volt Joób Olivér személye, és nemcsak azért, mert pap volt; ellenség volt más okból is. Az 1952-ben a helyi újságban megjelent gyalázkodó cikk szerzője a köztisztviselőben álló lelkészt a „klerikális reakció elvetemült ügynökének” nevezte, aki „a népi demokrácia ellen uszított”, mivel „titokban szervezett hittanórákat gyermekeknek”. Utóbb a Kádár-kormány is feketelistára tette, elvették a motorvezetői igazolványát, lehallgatták a telefonját, mivel 1956. november 2-án egy egyházpolitikai kérdésekről szóló nyilatkozatot olvasott be a helyi rádióban.

A forradalmat követő megtorlás késői áldozataként távolították el a „túlzott” népszerűségnek és közszeretettnek örvendő lelkészt; egy dunántúli kis gyülekezetbe, Ostffyasszonyfára helyezték át. Ebben közreműködött a megfélemlített vagy előnyökkel megvásárolt egyházi vezetés is.

A búcsúbeszédben mégsem volt semmi keserűség. Joób Olivér csak Isten dicsőségét magasztalta a kegyelemért, amelyet Krisztusban, ama szerelmesben általa nyer el a hozzá tért bűnös ember. Ezenfelül három szó köré csoportosult igehirdetése: hála, bocsánatkérés és kérés.

Hála azért, mert „elmondhatatlanul sok szeretetet kaptunk... a gyülekezet-

től... hosszú évtizedeken keresztül. Hálával gondolok szeretett munkatársaimra, lelkésztestvéreimre... Azokra is, akik már hazamentek előttem, akikkel harminc esztendővel ezelőtt kezdtük együtt a munkát, és azokra is, akiket itt hagyok. A többelkészes gyülekezetekben, több lelkész együtt munkálkodásában Isten mérhetetlenül sok áldást, erőt kínál fel...”

A második szó a bocsánatkérés – „mindenekelőtt Istentől, minden mulasztásért, minden hűtlenségért...” –, és mindazoktól, akiket esetleg megbántott.

A harmadik szó a kérés: „Ne engedjük, hogy ezt a helyzetet, ezt a személyi változást az ördög kihasználja.” A gyülekezet „ragaszkodjék drága anyaszentegyházunkhoz... hűségesebben még, mint eddig”. Ezenfelül „...kérek sok imádságot” – mondta.

Ostffyasszonyfa, 1969. november 1.

Az új gyülekezetben végzett öt hónapi megfeszített munkája és buzgó szolgálata után motorbaleset következtében elhunyt Joób Olivér temetésén, a kis templomban idősebb Szabó Lajos, a Vasi Egyházmegye akkori esperese hirdeti a vigasztalás igéjét: „Halál! hol a te fullánkod? Pokol! hol a te diadalmaid?” (1Kor 15,55; Károli-fordítás). „A fullánk teljesen beleda a mérgét abba a halálba, amelyik ott történt a Golgotán, de halálává lett magának a halálnak is! Urunk a bűn terhét úgy vette fel, hogy rólunk levette!”

A temetési igehirdetés a következő mondattal zárul: „Jól tudjuk azt, hogy a megboldogult mindig milyen örömmel beszélt a szolgálatáról, amelyet nem kényszeredetten vállalt sem itt, sem ott, és jó megfogadnunk, hogy felvesszük ezt a szolgálatot mi is.”

A sírnál a nyíregyházi szolgatárs, Megyer Lajos szájából zengett messze hangzóan a 18. zsoltár 17–20. verse: „Lenyúlt a magasból és felvett engem; kivont engem nagy vizekből. Megszabadított engem az én erős ellenségemtől, s az én gyűlölőimtől, a kik hatalmasabbak voltak nálammal. (...) És kivitt engem tágas helyre; kiragadt engem, mert kedvét leli bennem.” (Károli-fordítás)

Nyíregyháza, 2005. július 15.

Temetésen vagyunk együtt; harminchat évi özvegyesség után, 93. születésnapjához közel, június 29-én elhunyt Joób Olivérné született Krompecher Judit. Harminchárom évig volt férje segítőtársa; ebből három évtizedig a nyíregyházi gyülekezet áldott, szeretett papnéja.

Miben állt az ő szolgálata? Biztosította a hátszorgát, megteremtette az otthon nyugalmát a Lélek fegyvereivel mindennap a harc téren küzdő férje számára. Krompecher Judit ezt a szép, de nem könnyű feladatot hűséggel végezte. A ravatalozóban két koporsó áll egymás mellett. Megrendítő és nem remélt ajándék a szeretett gyülekezet számára is: Joób Olivérnek, felejtethetlen lelkésznek a földi maradványai hazakerültek Nyíregyházára a távoli temetőből; itt, a családi sírboltban már együtt várják boldog feltámadásukat.

Az igehirdetés szolgálatát az évtizedekig Joób Olivérrel együtt munkálkodó lelkésztárs, a néhai Rózse István fia, István végzi. „Ha elenyészik is testem és szívem, szívemnek kösziklaja és örökségem te maradsz, Istenem, örökké!” (Zsolt 73,26) A temetési beszéd nemcsak az elhunytaknak állít emléket, hanem a számos végtisztességet tevőhöz is szól – Jézus Krisztusról, aki az újjászületés csodája által válhat személyes Megváltónkká.

A rendkívüli alkalom a gyülekezeti teremben testvéri együttléttel folytatódik. Megrendítő pillanat a népes gyászoló család érkezése. A jelenlévők felállva köszöntik őket, s fogadók és fogadottak együtt zengnek Urunknak hálaéneket: „Ó, bárcsak ezer nyelvem volna...” (ÉÉ 63) Évtizedek óta őrzött, drága emlékek elevenednek meg az elhunytakkal kapcsolatban, melyeket megosztanak egymással, s közös éneklés, sőt kánonéneklés teszlik felejtethetlenné ezt a ritka eseményt.

A kora este órákban mindannyian meggazdagodva válunk el egymástól – vannak olyanok, akikről a földi életben örökre –, de azzal a reménységgel, hogy „...ha itt már nem is, ott az égi honba fenn, Jézusunk kebelén, Isten velünk, viszontlátásra!”

■ DEMCSÁKNÉ BALCZÓ ILDIKÓ

Új informatikai eszközök a számítógépes hálózatok között

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Babics Csaba és Bogdányi Gábor

keli a fényhullámokat (a teljes elektromágneses hullámtartomány e részét nevezzük látható fénynek). A technológiát számos eszköz alkalmazza már. Az infraportos egér és billentyűzet alig drágább a vezeték nélküli, de mobiltelefonok, illetve telefon és számítógép között is használatos.

Az Ericsson cég 1998-ban fejlesztette ki a kék fogúnak becézett *II. Harald* dán királyról elnevezett bluetooth technológiát. (A névadóról is érdemes pár szót ejteni: Harald Bluetooth viking király volt Dániában 940 és 981 között. Az volt az egyik különös képessége, hogy az embereket párbeszédre, eszmecsereire készítette; uralkodása alatt Dánia és Norvégia felvette a kereszténységet, és egyesült a két ország.) A cél mobil eszközök összekapcsolása volt körülbelül tíz méter távolságon belül úgy, hogy az eszközöket egymástól függetlenül lehessen elhelyezni. A megoldást a szabadon felhasznál-

rability for Microwave Access) a gyors csatlakozást biztosítja az otthonokban, az üzleti felhasználóknál, illetve a mobil vezeték nélküli hálózatok esetén. Ez is széles sávú rádióhullám segítségével ad lehetőséget az internetcsatlakozásra; elődei a WLAN és a Wi-Fi. Fontos elemük az elérési pont (Access Point). Ez az eszköz az adatforgalmat teszi szabályozottá. (Kialakítható enélkül is egyenrangú hálózat, de ennek tagjai több eszköz esetén igen lassúvá válnak a felesleges kapcsolatok miatt.) A számítógépekbe pedig egy kártyát építenek, amelyik fogja és küldi a jeleket.

A vezeték nélküli megoldások között elterjedt az *infravörös (IrDA)* és a rádiófrekvenciás „*kékfog*” (*bluetooth*) technológia. Mindkettő lehetővé teszi, hogy ne a Laokoón-csoport tekergőzését is megszégyenítő kábelkötégekbe csavarodva használjuk a ma már mindennaposá vált eszközeinket...

Ha az eszközök között nincs fizikai akadály, azaz „látják egymást”, akkor megoldás lehet az *infravörös* kapcsolat. Ez leginkább a 800 és 900 nanométer hullámhosszú, emberi szemmel már nem látható tartományban oldja meg a jelek átvitelét. A szem nagyjából a 380 és 760 nm közötti tartományban érzé-

ható 2,4 GHz-es ultrarövid rádióhullámú tartományban dolgozták ki. Ez egyben a rendszer hibája is lett, mivel ez a frekvenciatartomány már igencsak túlszűfolt – a vezeték nélküli csengőtől kezdve a garázsnyitógépig számos eszköz ezen működik. Ez az eszköz is gyakori a mobilok és a számítógépek kommunikációjában.

A vezeték nélküli kapcsolatok fejlődése azért is lehetséges, mert a cégek iradatlan pénzüsségeket áldoznak a kutatásokra. Az adatátvitel sebessége és kapacitása egyre nagyobb lesz, amit jól mutat a mobiltelefonok fejlődése: küszöbön áll a képtelefonálás.

■ BABICS CSABA (Forrás: Sulinet)

Vilgavallások a tudományos kutatás fókuszában. A bonni egyetem különböző tanszékei megalapították a Vallás és Társadalom Központot. Az intézmény célja a vilgavallások közötti együttműködés fokozása. A központban dolgozó tudósok öt vilgavallást – a kereszténységet, a zsidóságot, az iszlámot, a hinduizmust és a buddhizmust – óhajtanak mélyebben vizsgálni. A munkacsoportban nemcsak teológusok, hanem szociológusok, orientalisták és politológusok is vannak, akik „a valamennyi vallásban közös témákat akarják feldolgozni azzal a szándékkal, hogy a vallások társadalmi-politikai hatásait elemezzék”.

Bestseller a „vilgkatekizmus”. Olaszországban a római katolikus egyház rövid katekizmus lett az idei nyár bestsellere. (A *kötet bemutatójáról lapunk 27. száma is hírt adott.*) A műből, amely egyelőre csak olaszul olvasható, eddig 410 ezer példányt adtak el. A dokumentum az 1992-ban megjelent, nyolcszáz oldalas „vilgkatekizmus” rövidített változata: 205 oldalon 598 kérdésben és feleletben foglalja össze a római katolikus hittételeket. Szól a hitvallásokról, a szentségekről, a keresztény élet gyakorlati kérdéseiről, és magyarázatát adja a *Tízparancsolatnak*, illetve a *Miatyánknak*.

► ÖTK

► „Teljesen új társadalmak épülnek manapság. Nem láthatod őket, csak a számítógép képernyőjén. Nem látogathatsz el köztük, csupán a billentyűzeten keresztül. Az úthálózatok drótokból és fénykábelekből áll, beszédüket egyesek és nullák sorozata továbbítja. Mégis, a kibervilágnak ezek a közösségei ugyanolyan valóságosak és ugyanúgy vibrálnak, mint azok, amelyeket a földgömbön vagy a térképen lehet találni. Valódi emberek vannak a túldalalon, a monitorok mögött. És felszabadulván a fizikai korlátoktól, ezek az emberek összetartó és hatékony közösségek új típusait fejlesztgetik – olyanokat, amelyek sokkal inkább a közös érdeklődés és cél határoz meg, mint a véletlen földrajzi közelség; olyanokat, amelyekben igazából csak az számít, hogy mit mondsz, hogyan gondolkodol és érzel, s nem az, hogy hogyan nézel ki, hogy beszélsz, vagy hány éves vagy.” (Mitchell Kapor előszava a *The Big Dummy's Guide to the Internet 2.0-s verziójához*, 1993)

A számítógépek összekapcsolása, a hálózat manapság mindenki számára kézzelfogható valóság, hiszen egyre jobban terjed az internet. A hálózatok a vízvezetékhez hasonlóan „információs közműként” működnek, amelyből egyre nagyobb mennyiségben ömlik az információ, s rajtuk áll, hogy mennyit és hogyan használunk fel belőle. Meg kell tanulnunk, és másokat is meg kell tanítanunk arra, hogy miként kell ezt az információözönt kezelni és kordában tartani annak érdekében, hogy ne fulladjunk bele. Informatikatanárként azt tapasztalom, hogy amióta otthon is van internet, sokkal több lehetőségem van arra, hogy az óráimat sokszintűbbé tegyem. Ezenkívül rengeteg tanítványommal tudok beszélgetni virtuálisan a messenger nevű program segítségével (erre egyébként sajnos nem is volna elegendő időm az iskolában).

A számítógépek összekapcsolására szolgáló eszközök között megjelentek azok, amelyek az eddigi, különféle kábelekkel létrehozott kapcsolat helyett a vezeték nélküli összeköttetést valósítják meg. A vezeték nélküli hálózatok révén lényegében egyetlen kábel nélkül megoldható, hogy a különböző asztali vagy hordozható számítógépek megosszanak egymás között például egy nyomtatót vagy akár egy internetkapcsolatot. A vezeték nélküli összeköttetés nem csupán a számítógépek, hanem más eszközök között is egyre inkább teret hódít; a mikrofonoknál például már általános. A zenelejátszóknál is kezd terjedni: a Logitech cég jelentetett meg egy olyan vezeték nélküli fejhallgatót, amely mp3-lejátszóhoz kapcsolódik. Még egy példa: rövid időn belül a kereskedelemben is kiszoríthatja a vonalkódos azonosítást a rádiófrekvenciás azonosítórendszer (RFID). A szakértők szerint tömeges üzembe helyezése nagy hatással lesz az informatikai hálózatokra.

Többféle, a vezeték nélküli adatátvitelre vonatkozó szabványt dolgoztak ki, például a WIMAX (Worldwide Interope-

Uniós források egyházi épületek felújítására?

A kulturális tárca fel kívánja mérni, hogy az Európai Unió forrásai miként vonható be az egyházi épületek rekonstrukciójába – jelentette ki *Gulyás Kálmán*, a minisztérium egyházügyi államtitkára július 29-én sajtótájékoztatón Gyöngyösön.

A pályázatok szempontjából a nehézséget igazán az jelentette – és valószínű, hogy ezzel a további pályázatok során is meg kell majd küzdeni –, hogy az egyház sajátos intézmény, amelynek esetében nem alkalmazhatók ugyanazok az eljárások, mint egy gazdasági társaság esetén – fejtette ki az államtitkár, aki hét Gyöngyös környéki településen mérte fel az egyházi épületeket. Mint közölte, az elmúlt évben az unió SAPARD előcsatlakozási programjának keretében összesen 1,3 milliárd forint jutott nyolcvanhét településen az egyházi épületek rekonstrukciójára a faluközpontok rehabilitációjának részeként.

A politikus elmondta azt is, hogy felmérések szerint az egyházak évente minimum hárommilliárd forintnyi forrást igényelnének épületeik rekonstrukciójá-

ra, karbantartására, ám ha négy-ötmilliárd forint állna rendelkezésre, akkor is óhat évre volna szükség ahhoz, hogy felszámolják a lemaradást. Ezzel szemben azonban a központi költségvetésből az elmúlt évben és az idén is csupán 1,2 milliárd forint fordítható erre a célra, ezért elengedhetetlen plusz források bevonása.

Varga Kálmán, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnöke arról számolt be, hogy az Európai Unió a nemzeti kultúra megőrzését belügynek tekinti, ezért például a nemzeti építészeti örökség megőrzésére eddig nem álltak rendelkezésre külön központi alapok. Ugyanakkor most formálódik egy uniós kulturális támogatási rendszer, amelynek a forrásai leghamarabb jövőre vehetőek igénybe – fűzte hozzá. Addig az egyházi műemlék épületek rekonstrukciójának uniós támogatása tágabb keretben képzelhető el. Például az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Programon belül a faluközpontok rehabilitációjába beleilleszhető akár a templom felújítása is – mondta *Varga Kálmán*.

► MTI

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Harry Potter mágiája és az Ószövetség

Semmiképpen nem szeretnék belemerülni a már eddig is nagy viharokat kavaráó Harry Potter-jelenség kontra kereszténység vita szövevényes tartalmi részleteibe. Teológusként azonban úgy gondolom, hogy *Chladek Tibor Harry Potter egy „mugli” olvasatában* című cikkének néhány kitétele (*Evangelikus Élet*, 31. szám) szükségessé teszi, hogy az eszmefuttatásnak azon részeit, melyek az Ószövetségnek a mágiával és az okkult jelenségekkel kapcsolatos szemléletét taglalják, teológiai szempontból némi helyreigazítással lássam el.

A cikk szerzője a Harry Potter-könyveknek a gyerekek lelki fejlődésére gyakorolt káros hatását azzal indokolja, hogy J. K. Rowling varázslókkal benépesített és fekete mágiával átszőtt történeteit nem egy fiktív mesevilágban helyezi el, hanem földi világunk ismert helyszíneit választja a mágikus cselekmények kiindulópontjául.

A gondolatmenet következő, átvezető érvelése szerint a regényekben megjelenő különbségtétel a mágikus világot érzékelők és az ilyen szempontból érzéketlen – átlagos képességű – emberek, a „muglik” között a rajongókban olyan jellegű kisebbségi komplexust generál, amely ennek kompenzálásaként arra sarkallja őket, hogy beleljk magukat a Harry Potter-regények varázslatos világába, és ezáltal ténykérdéssé válik számukra „a regényalakok valóságossága (...), a fekete mágia létezése” – véli a szerző.

A cikk írója szerint ez az a mozzanat, amelyik igazán mágikus jellegűvé teszi a Harry Potter-jelenséget. A szerző ugyanis ezt olyan nagy erejű és jelentőségű írói stratégiának tartja, amely képes arra, hogy az olvasó szemében valóságággá tegye a fikciót, majd siet hozzátenni, hogy írói érényként ez meg is állhatná a helyét, de ne feledjük: ez a fikció nem más, mint mágia és okkultizmus, amelyet az író magaól értetődővé akar tenni.

E végső konklúzió után egy ószövetségi idézettel zárul a cikk, amelyet a végkövetkeztetés megfelelő igei alátámasztásának vél a szerző (5Móz 18,10b–11a). Ez egy tiltó rendelkezés Mózes ötödik könyvéből, amely a zsidó vallásúakat szigorúan eltiltja mindenféle okkult vagy mágikus tevékenység gyakorlásától.

Az ószövetségi írásmagyarázat és teológia szempontjából a fenti gondolatmenet meglehetősen aggályosnak mutatkozik. Az Ószövetség ugyanis egyetlen helyen sem állítja, hogy a mágia, az okkultizmus, a spiritizmus stb. jelenségei pusztán fikciók, az emberi fantázia termékei lennének. Épp ellenkezőleg: az Ószövetség bizonyos tiltó rendelkezései épp azt erősítik meg, hogy ezek a mágikus erők és hatások, okkult technikák és praxisok nagyon is létező dolgok, amelyek elsajátíthatóak és gyakorolhatóak. Valódi veszélyük nem az üres fantáziálásban, hanem épp a létező és a valóságra hatást gyakorolni képes mivoltukban rejtezik. A józan emberi logika is előhívja a kérdést: miért tiltana a *Tóra* olyasmit, ami nem valóságos, s ezért reális veszélye sincsen?

Annak megállapításához, hogy az Ószövetség mennyire egészen közeli valóságként kezeli és ábrázolja a mágiát, még csak az ószövetségi írásmagyarázat vagy a teológia terén sem kell jártasnak lenni: elegendő hozzá egy átlagos szintű bibliáismeret. Az Ószövetségnek nem épp a legismeretlenebb történeti közé tartozik a *Sámuel első könyvében* olvasható elbeszélés Saulról, aki azért keresi fel az éndóri halottidéző asszonyt, hogy kapcsolatba léphessen Sámuel próféta szellemével. Sámuel első kérdése Saulhoz az volt, hogy „*Miért háborgattál, és idétél fel engem?*” Saul ezzel a háborgatással átlépte a tiltott határt a saját világa és a mágikus világ között, és ezzel megszegte a törvényt (1Sám 28,7–25).

Még egy apró észrevétel kívánczik ide a cikk szóhasználatával kapcsolatban. Bár ez nem keresztény teológiai kérdés, hanem a mágia elméletét és gyakorlatát érinti, a fogalmak helyes értelmezése ezen a téren egy alapvető megkülönböztetést kíván. A cikkben ugyanis kizárólag a „fekete mágia” kifejezés szerepel – a gonosz szereplők és a jóért küzdő főhősök különbségére való tekintet nélkül. A mágia elmélete szerint azonban maga a mágia mint praxis sem nem fekete, sem nem fehér. Önmagában semleges dolog. A mágiát „feketevé” vagy „fehérré” nem a felhasználás módja, hanem a szándéka teszi.

Ha valaki a saját egója előnyeért, önző módon alkalmazza ezeket az erőket, az fekete mágiát művel; a „fehér mágus” azonban – egóját háttérbe tolv – nem a saját kicsinyes érdekeiért, hanem mások boldogulásáért műveli a mágiát: az általa felidézett és irányított energiákkal mások fejlődését és tudatosodását segíti. A mágia elmélete szerint a fehér mágia lényege egy olyan szó, amely a keresztény teológiában is központi szerepet játszik: a *szolgálat*.

Nagy kérdés, hogy mit kezd ezekkel a gondolatokkal a keresztény világképet magának valló ember. Mindenesetre egy adott témában (különösen azok esetében, amelyek annyira ellentmondásban lévnének tünnek a keresztény tanítással) az elharmarkodott ítéletek és kategorizálások elkerüléséhez, az árnyalt véleményalkotáshoz és a különféle jelenségekről való elmélyült gondolkodáshoz nagymértékben segít hozzá az előzetes – és alázatos – tájékozódás.

PETRI GÁBOR (Szeged)

„Míg élek, előfizető akarok maradni”

Tisztelt Főszerkesztő Úr! Megkaptam az egyéni előfizetők részére elküldött előjegyzési lapot, amelyen az *Evangelikus Élet* jubileumi napjával kapcsolatos kérdések szerepeltek. Egészségi okok miatt nem tudok elmenni a tervezett találkozóra. Édesapám, aki az egyházashitegyi gyülekezet gondnoka volt, a kezdetektől járatta az *Evangelikus Életet* és a *Harangszót*. 1970-ben bekövetkezett halála után is az „ő nevére” jött az újság, mivel ifjabb öcsémet is *Ferencknek* hívják. Míg élek, előfizető akarok maradni.

Sajnos a templomba csak akkor tudok elmenni, ha elvisznek. Mindig meghallgatom a televíziós és rádiós istentiszteleteket. Szomorú, hogy kis imaházunkban havonta egyszer van csak istentisztelet, és a látogatottsága akkor is kevés: hat-hét megöregedett ember. „Hol vannak a gyermekek?” – kérdezem én is, mint az újság egy korábbi cikke.

Jómagam a Pápai Református Nőnevelő Intézetben (Nátus) végeztem a polgárit, majd a tanítóképzőt is. Átélttem ott az államosítást. Hitoktatóm *Dombi László* volt. Minden ünnepen, vasárnaponként hosszú sor vezetett a Nátusból a Széchenyi utcában lévő templomba. Az itthon töltött ünnepek prédikációiról be kellett számolnunk. Gyalog mentünk Hetyéről Kissomlyóra templomba, ahol *Szabó Lajos* volt a lelkes (dr. *Szabó Lajosnak*, az *Evangelikus Hittudományi Egyetem* jelenlegi rektorának az édesapja). Hivatásának élő pap volt; sok szép éneket megtanított a tanítványainak az elemiben, majd a konfirmációra készülve. Nem volt szereposztás a vizsgán!

Az iskola elvégzése után Alsóságra kerültem. A kommunizmus vallásellenes politikájának szenvedő alanya voltam. Vártuk az év végét, de féltünk a hittanbeíratástól. A szülők foggal-körömmel ragaszkodtak az '50-es évek elején ahhoz, hogy gyermekeik hitoktatásban részesüljenek.

Azok a kegyetlen évtizedek azután megtették a hatásukat. A hit nélkül felnőtt nemzedék „éli világot”. Gyermek gyilkol szülőt, szülő dob el gyermeket. Most szabad a vallást gyakorolni – sajnos nem élnek vele sokan. Meg is van az eredmény!

Örömmel emelnék a tervezett találkozóra, ha tudnék. Betöltöttem a 74. évemet. De egy év óta a bot helyett járókeretet is igénybe kell vennem.

A találkozóhoz sok sikert kívánok Isten áldásával. Erős vár a mi Istenünk!

Tisztelettel: SZITA ARANKA (Egyházashitegye)

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

A nagy sikerű, *Luther* című film megvásárolható egyházunk könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.). A DVD ára 4 990, a videokazettáé 2 490 forint, a filmről szóló tanulmányfüzetet pedig 400 forintért vehetik meg az érdeklődők.

Pályázati felhívás

A Büki Evangélikus Egyházközség pályázatot hirdet megüresedett lelkészi állásának betöltésére. A szolgálati feltételeket a lelkészi díjlevél tartalmazza, amely a Vasi Evangélikus Egyházmegye Esperesi Hivatalában *Vető István* esperesnél érhető el (9500 Cell-dömölk, Somogyi B. u. 31.; tel.: 95/421-795, 20/824-4244; e-mail: istvan.veto@lutheran.hu). A lelkészi javadalom 65 000 Ft, melyhez kapcsolódik az állandó szakonyi helyettesítési szolgálatból származó 30 000 Ft, illetve a lelkészlakás teljes rezsiköltsége.

A lelkészek jelentkezését az esperesi hivatal fent megadott címére várjuk, önéletrajz csatolásával augusztus 31-ig.

A gyülekezet presbitériuma a bemutatkozó szolgálat és a közös beszélgetés alapján tesz javaslatot a közgyűlésnek a pályázat elfogadására.

Az egyházközség elnöksége

Hirdetési díjak az Evangélikus Életben

Magánjellegű apróhirdetés

Karakterenként 8 Ft + 25% áfa

Üzleti jellegű apróhirdetés

Soronként (42 leütés/sor) 825 Ft + áfa

Teljes oldal (277 x 415 mm) 220 000 Ft + áfa
1/2 oldal, álló (136 x 415 mm), fekvő (277 x 206 mm) 132 000 Ft + áfa
1/4 oldal, álló (136 x 206 mm) 99 000 Ft + áfa

1/50 (1 hasáb / 52 mm széles, 5 cm magas): 11 000 Ft + áfa
1/100 (1 hasáb / 52 mm széles, 10 cm magas): 20 900 Ft + áfa
2/50 (2 hasáb / 108 mm széles, 5 cm magas): 19 800 Ft + áfa
2/100 (2 hasáb / 108 mm széles, 10 cm magas): 33 000 Ft + áfa
3/50 (3 hasáb / 164 mm széles, 5 cm magas): 28 000 Ft + áfa
3/100 (3 hasáb / 164 mm széles, 10 cm magas): 53 000 Ft + áfa

Evangélikus egyházi intézmények, gyülekezetek ugyanazt a hirdetést egy alkalommal, maximum 800 karakter terjedelemben jelentethetik meg ingyenesen. Az újabb megjelenítés, illetve a 800 karaktert meghaladó hirdetés ára megegyezik a magánjellegű apróhirdetés tarifájával. A megjelentetéshez kért logó, kép vagy grafika további 50%-kal növeli a fizetendő összeget.

Nem evangélikus egyházi intézmények, gyülekezetek esetében hirdetési díjaink egy hirdetés egyszeri megjelentetésére vonatkoznak. Ugyanazon megrendelő többszöri hirdetése esetén árainkból – a megkötendő szerződés értelmében – kedvezményt nyújtunk. Kérjük, érdeklődjön szerkesztőségünknel.

■ Az Evangélikus Élet kiadóhivatala

Jöjjön velünk a Szentföldre!

„Jézus nyomában” – Út Izraelbe november 3-tól 10-ig. Tájékoztatót kérhető, és jelentkezni lehet telefonon vagy levélben szeptember 1-jéig az Ökumenikus Tanulmányi Központban (1114 Bp., Bocskai út 15. III. em. 3.; tel.: 1/466-4790 vagy 70/508-7624).

APRÓHIRDETÉS

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorony legszebb díszje a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Múvek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

GOMBOS LAJOS
aranykoszorús harangöntő mester
2162 Órbottyán,
Rákóczi út 119. Pf. 3.
Telefon: 06/28-360-175
Budapesti iroda:
XIII., Jász u. 60/B.
Telefon: 330-6394

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Minden gazdagságnál nagyobb öröm, ha intelmeid szerint élhettek. Zsolt 119,14 (Zsid 13,20–21; Lk 18,9–14; Ef 2,4–10; Zsolt 17) A világfi kíváncsiságlistáján az első helyen szerepel a milliárdos lottónyeremény; szemeiket a vágóváltó gazdagság pénzkegyeire emelik. Isten fia számára azonban Uruk intelmei és ígéretei drágábbak a szízaranynál. Mintha kevés ilyen Isten gyermeke járna ma közöttünk! Pedig a halomba hordott arany hamis csillogása még soha senkinek nem adott bensős békességet és igaz örömet. Isten kijelentett szava az élet teljességét fedi fel a benne gyönyörködőknek.

Hétfő

Jézus Krisztus mondja: „Nektek még a hajatok szála is mind meg vannak számlálva.” Lk 12,7 (Jób 31,4; Ez 17,1–6.22–24; 2Kir 5,1–19a) Sokszor nagyon félek, Uram! Olyan félelmetek a lustán elnyúló rónákra leereszkedő árnyak... És a mennydörgés is, meg hogy minden olyan esetlegesnek és bizonytalannak tűnik ezen a véres bolygón. Néha mellbe vág porszem voltom tudata, és megijeszt, hogy milyen törekény cserépedény vagyok. Tölts meg Lelkeddel, hogy merjem mégis hinni: számon tartó szereteted tökéletes védelme vesz körül. Ámen.

Kedd

Én, én vagyok az Úr, rajtam kívül nincs szabadító. Ézs 43,11 (1Jn 5,20; 1Móz 19,15–26; 2Kir 6,8–23) Gyekszünk messzire elkerülni a halál árnyékának völgyét, a szenvedések terhe kellemetlenül nyomja a vállunkat. „Érthetetlen ez az egész!” – kiáltunk magyarázatért az Úrhoz, ha beköszöntenek a nemszeretemen napok. Pedig egyedül ezek a megpróbáltatások taníthatnak meg bennünket arra, hogy Izrael Istenét az egyedüli és kizárólagos Úrként imádjuk. Sőt adjunk hálát a nehéz időszakokért, mert ezek merítenek minket a háborgó tenger hajjai közé annyira, hogy megragadjuk győzelmes, szabadító jobbát mint az életre való egyetlen esélyt.

Szerda

Hiszek, segíts a hitelenségemen! Mk 9,24 (Jer 11,20; Mk 7,24–30; 2Kir 16,1–16) Királyom! Amióta veled járok, napról napra hatalmasabbnak látlak. Szemanújva voltam számaltalan csodádnak, lefegyvertett végtelen emberszereteted és növekvő kegyelmed. De látod, mennyire földhözragadt vagyok mégis. Porból vétettem, és porrá leszek. Kérlek, emelj fel magadhoz a mennyei magaslatokra, hogy ne csupán a túlélésért könyörögjek hozzád, hanem merjek szárnyalni benned a hit által.

Csütörtök

Napnyugtakor mindenki Jézushoz vitte a különféle bajokban szenvedő betegét; ő pedig mindegyikre rátette a kezét, és meggyógyította őket. Lk 4,40 (2Móz 15,26b; 1Pt 5,1–5; 2Kir 17,1–23) Világunk felett lenyugodni készül a nap. Az elragadtatás ideje küszöbön áll. Családnak, gyülekezetünk, nemzetünk betegeti testi-lelki gyógyulásra várnak. Tusakodunk értük imádságainkban? Bizonyoságot teszünk előttük a mi Urunk evangéliumáról? Beleborzongott-e már szívünk az irántuk viselt felelősség nagyságának tudatába? Jaj, csak időben odaérjünk meg velük az áldott orvoshoz!

Péntek

Az Úr ezt mondta Ábrámnak: Megáldalak, és áldás leszel. 1Móz 12,2 (Lk 9,12–13; Lk 22,54–62; 2Kir 18,1–12) Áldáshordozók vagyunk. Megtérésünk, újjászületésünk célja még azon is túlmutat, hogy az örök élet ajándéka felett örvendezhetünk. Egész valódnak oda kell szentelnünk Krisztusnak! Mert ő azért áldott meg bennünket, hogy áldást vigyünk. Azért élünk, hogy Isten országának tanúi és építőmunkásai legyünk. Vajon lehorgasztott fejük, morc ábrázatunk, örökös panaszáradatunk, gyűlölködő és nagyravágó szívünk, közömbös tétlenségünk nem apasztja-e el az áldás forrását? Valóban áldáshordozók vagyunk?

Szombat

Jézus Krisztus mondja: „Új parancsot adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szeretlek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!” Jn 13,34 (Zsolt 119,26; Ézs 26,1–6; 2Kir 18,13–37) Jézus a szeretet fedelme. Megrendítően szépen ábrázolta ezt a ténylet Mel Gibson *A passió* című filmjének az egyik jelenete. Amikor a via dolorosa vérveritkes útján a kereszt sulya alatt porba hulló Messiás megpillantotta hóhérai lábát, felidézte a lábmosás estjét. Akkor körülkötötte magát egy kendővel, lehajolt, és megmosta tanítványai poros lábát. Hitte, hogy ez az isteni szeretet fogja legyőzni a világot, és meghódítani még ellenségei szívét is.

■ SZÓKÉNÉ BAKAY BEATRIX

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból augusztus 7-től augusztus 14-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
8.05 / Bartók rádió Erik Feller <i>Bach-partitúrákat orgonánál</i> (60')	11.30 / Bartók rádió A hét zeneműve Heinrich Schütz: <i>Musikalische Exequien</i> (30')	12.10 / PAX Családi asztal (ZMC – 23')	5.25 / mtv és m2 A <i>Hajnali gondolatok</i> mai adásában evangélikus lelkészt hallhatunk.
8.25 / Kossuth rádió Édes anyanyelvünk (5')	11.45 / Petőfi rádió Szimbólumok hétről hétre Árpád-házi szentek, tanítói és tanácsadói	15.00 / PAX Rozetta, 3. rész (ZMC – 30')	6.30 / Duna Tv Isten kezében (ism.) (26')
12.05 / Duna Tv Élő egyház (26')	13.30 / Kossuth rádió Krisztus közöttünk! A görög katolikus egyház félórása (30')	16.50 / mtv Maradj velünk Találkozás Jézussal (10')	8.30 / Bartók rádió Pódium
14.10 / mtv Örömhír. Az evangélikus egyház műsora (30')	15.00 / PAX Rozetta, 2. rész (ZMC – 30')	17.05 / PAX Jubál 2004 4–5. rész: Lumen Christi / Ászáf (ZMC – 41')	A Sixteen ének- és hangszer-együttes játszik. (45')
15.00 / Bartók rádió Jubilato Deo (60')	17.05 / PAX Jubál 2004. 2–3. rész: Morgen	17.40 / HBO A Minden60 (amerikai film) (97')	11.20 / Kossuth rádió Tetten ért szavak
15.04 / Kossuth rádió Kard és kereszt (31')	21.00 / PAX Vámos Miklós Grecsó Krisztiánnal beszélget. (60') (ismétlés: PAX, szombat, 14.00)	18.00 / PAX Családi Biblia (ZMC – 21')	Balázs Géza anyanyelvi műsora (15')
16.15 / mtv A názáreti Jézus (angol-amerikai-olasz film, 1977)		18.05 / Bartók rádió A magyar zene évszázadai	15.00 / PAX Rozetta, 4. rész (ZMC – 29')
20.46 / Kossuth rádió Közvetítés a Madách Színházból Gogol: Holt lelkek		19.05 / Bartók rádió Mozart: Figaro házassága	17.10 / PAX Jubál 2004

CSÜTÖRTÖK

10.50 / PAX
Fény előttem, fény utánam
Portréfilm Túrmezei Erzsébet-ről (ZMC – 33')

11.40 / Bartók rádió
Hagyományra hangolva (20')

12.25 / Duna Tv
Magyar történelmi arcképcsarnok
Bethlen Kata (15')

12.55 / tv2
A képsalag csodája
(kanadai-amerikai film, 2001)

15.00 / PAX
Rozetta, 5. rész (ZMC – 30')

17.00 / PAX
Jubál 2004

7. rész: Promise (ZMC – 40')

18.00 / PAX
Családi ünnep (ZMC – 19')

21.04 / Petőfi rádió
Mindentudás Egyeteme

PÉNTEK

20.00 / Hallmark
Ha elindul a busz...
(amerikai dráma, 2005)

A szellemi fogyatékos Beth Si-monnak a városi buszjáratokon való utazgatás segít barátokat szerezni... (93')

7.05 / Duna Tv
Élő egyház (ism.) (26')

13.30 / Kossuth rádió
„Örüljétek az Úrban mindenkor!”

A metodista egyház félórása

15.00 / PAX
Rozetta, 6. rész (ZMC – 28')

SZOMBAT

6.00 / Hallmark
Karácsonyi ének
(amerikai film, 1999) (89')

6.03 / Petőfi rádió
A szeretet közösségei

Látogatás dr. Beer Miklós püspökkel a váci kórházban (27')

7.00 / Rádió C (FM 88,8)
Az evangélikus ébresztőmű-sort Csapó Krisztián vezeti.

(60')

12.05 / Duna Tv
Isten kezében

III. ferences ifjúsági zárándok-lat (26')

15.10 / Duna Tv
Kalácska folklófesztivál (45')

16.30 / PAX
A vizsolyi Biblia (20')

19.05 / Bartók rádió
Csajkovszkij: Anyegin

VASÁRNAP

8.05 / Bartók rádió
Martin Haselböck orgonál (60')

8.25 / Kossuth rádió
Édes anyanyelvünk (5')

9.25 / m2
Örömhír. Az evangélikus egyház műsora (ism.)

12.15 / Duna Tv
Élő egyház (26')

15.00 / mtv
Az utókor ítélete. Varnus Xaver Bach-émlékkoncertje a Kerepesi temetőben (25')

15.21 / Bartók rádió
Beszélgetések az egyházenéről (39')

17.20 / PAX
Őszintén – Fiatalok a hitről (36')

19.25 / mtv
Felmegyek a miniszterhez
(magyar filmvígjáték, 1961) (97')

Következő számunkban:

Napos oldalak

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
ÉvÉlet on-line: www.evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségi titkár: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztők: Györi Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (marian.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu)

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvElet OnLine (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), Hafensch Károly ifj. – Liturgikus sarok (hako@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu)

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu)

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Matolcsy Miklós vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2132 Ft, fél évre 4264 Ft, egy évre 8528 Ft, szomszédos országba egy évre 29 000 Ft (108 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu címre várjuk.